odgajamo za ŽIVANJE

TONE CIGLAR

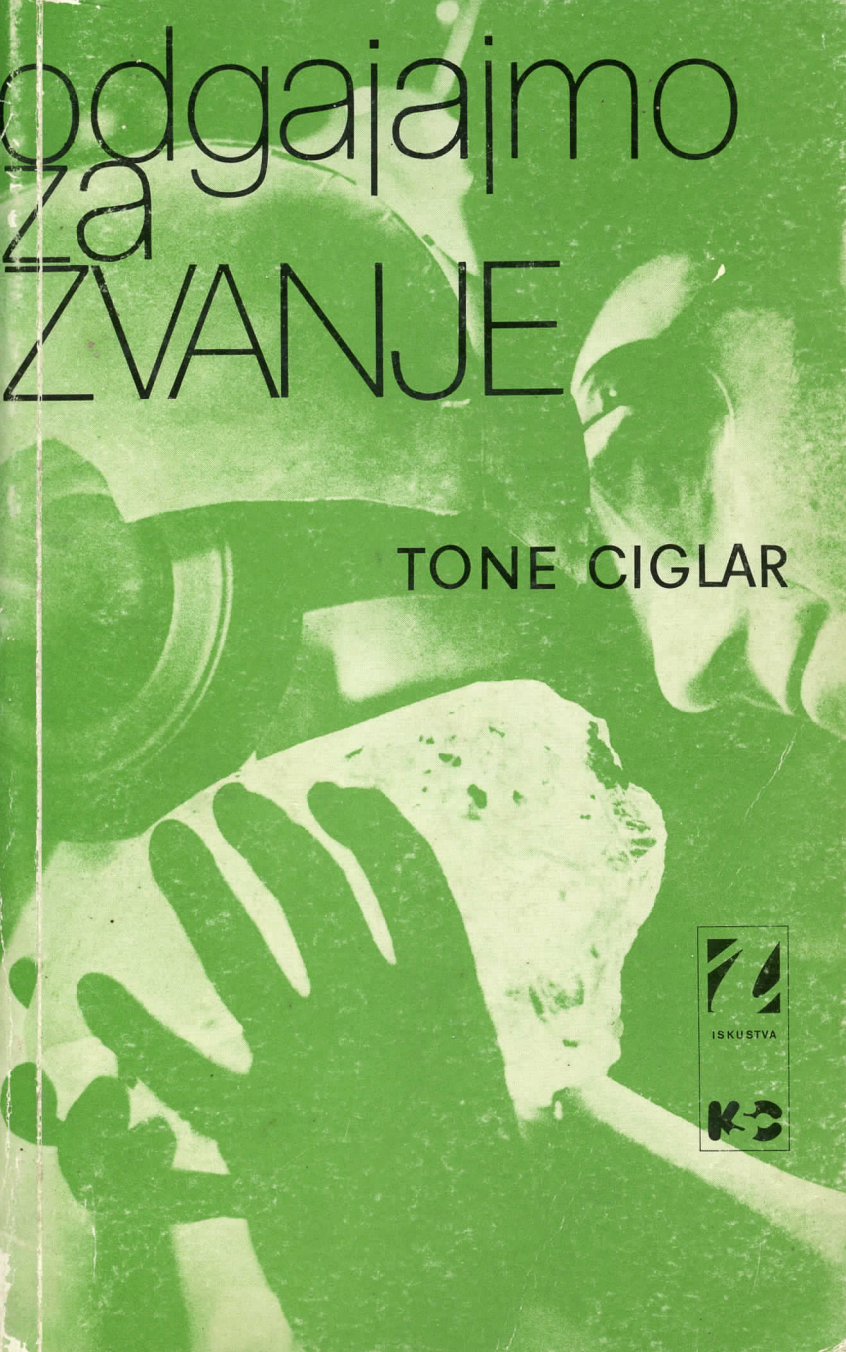

ISKUSTVA

19598

ODGAJAJMO ZA ZVANJE

BIBLIOTEKA „ISKUSTVA"

1. W. Saris, Obiteljska priprava prve pričesti
2. N. de Martini, Nova župa zajednica prijatelja
3. T. Ciglar, Odgajajmo za zvanje

Urednik: Rudi Paloš
Katehetski salezijanski centar,
Vlaška 36/I, 41000 Zagreb
Tel. (041) 272–791

Tone Ciglar

ODGAJAJMO ZA ZVANJE

Zagreb, 1984.

Naslov originala:
Tone Ciglar, Vzgajajmo za poklic
„Knjižice", Ljubljana, 1982.

Prijevod: Stanislav Belaj
Lektura: Nevenka Rakoš
Likovna oprema: Željko Šegović
Slog i prijelom: Marko Lujić
Izdavač: Hrvatski salezijanski provincijalat, Vinobreška 2,
41090 ZAGREB–SUSEDGRAD
Tiskano s dozvolom autora, izdavača i crkvenih vlasti
Tisak: RO „Informator", Tiskara „ZAGREB"
Zagreb, Preradovićeva 21

PREDGOVOR

Malo je temeljnih izbora u životu. U nekoliko „da" ili „ne" sadržana je, kao u klici, sva budućnost čovjeka. U toj igri odlučivanja mnogo toga raduje i očarava, ali isto tako i zabrinjava i obvezuje.

Životni izbori redovito nisu tek stvar trenutka, časovitog raspoloženja ili nekog izvanrednog nadahnuća, makar i za njih znamo, nego su proces koji ima svoje „prije" i svoje „poslije". Život, naime, nije neka rastrgana stvarnost, u kojoj svaki dio stoji samostalno za sebe, nego je slijed međusobno povezanih događaja koji tvore jednu cjelinu.

U tu perspektivu smještamo i pitanje zvanja. Ono dotiče čovjekove najintimnije sfere. Sretno se nadovezuje na njegovu potrebu za samoostvarenjem, za nadilaženjem sebe, što je san budna čovjeka. On u sebi ima snagu i želju da svjesnom intervencijom i osobnim naporom nadiđe puki spontani biološki proces rasta. Ta unutarnja snaga, koja rađa napredak, nije drugo nego uprisutnjenje uvijek novih čovjekovih mogućnosti.

To je nastojanje u skladu s Božjim planom, po kojem je svaki čovjek rođen da se razvija, jer svaki je život poziv. Od prvog trenutka postojanja svima su dane sile i sposobnosti koje obećavaju plod. „Njihov puni razmah, koji dolazi i kao plod odgoja primljenog od sredine i vlastitog napora, omogućit će svakome da se okrene prema sudbini koju mu nudi Stvoritelj. Obdaren razumom i slobodom, on je odgovoran za svoj

rast kao i za svoje spasenje. Oni koji ga odgajaju i okružuju mogu mu pomoći, a ponekad i štetiti; ipak svatko, bez obzira na utjecaje kojima je podložan, ostaje glavni tvorac svog uspjeha ili svog promašaja: samim naporom svog uma i volje svaki čovjek može rasti u čovječnosti, vrijediti više, biti više". [1]

Osobna aktivnost, dakle, otvara čovjeka punini ostvarenja, omogućuje mu da postane ono što još nije. Zato i zvanje nije plod samo neke naravne sklonosti nego je i osobno zalaganje čovjeka. U kršćanskom smislu zvanje je u zadnjoj liniji uvijek božanska inicijativa koja se uklapa u ljudsku sklonost.

Kako konkretno odgovoriti toj težnji našeg bića, pitanje je koje muči ne samo mlade nego i sve one koji svojom prijateljskom blizinom žele pospješiti mogućnost njihovog izbora i dozrijevanja. Jer, „najvažnija je stvar u cijelom životu", kaže Pascal, „izbor zvanja".

Prilike su u svijetu zamršene, pa ni odgovor ne može biti jednostavan. Život je otišao u širinu ali je izgubio na dubini. Sve je u znaku gubitka osnovnih vrijednosti. Dok su starije generacije živjele u gotovoj istini, mladi od početka žive u nesigurnosti. Nikad im na dohvatu nije bila sigurna istina. Rastu u ozračju žestokih osporavanja, u svijetu u kojem je čovjek, ugaslih očiju i ukočena pogleda, zagledan u vrijeme bez budućnosti. Ne žive više pod utjecajem vjere, već pod utjecajem želja. S pravom se postavlja pitanje što se više isplati: biti „lud" ili „razuman". A svako zvanje, ako se želi dosljedno živjeti, sadrži nešto od „ludosti", ima proročku dimenziju, koja uključuje čvrstoću, tragičnost i veličinu. I upravo se u tom osjeća velik nedostatak. Izgleda da je najveća praznina našeg vremena u nedostatku spiritualne i moralne beskompromisnosti i nepokolebljivosti.

Zaista je važno pitanje kako mladima u trenutku planiranja života prenijeti vrijednosti u koje će vjerovati i nade za koje će živjeti. Kako stvoriti ozračje za osobni susret s Kristom – novim Čovjekom, koji je zajedničko nadahnuće svim zvanjima? On doista „sasvim otkriva čovjeka samome čovjeku i u njemu čovjek ponovno nalazi veličinu, dostojanstvo i vrijednost svoje čovječnosti". [2]

Nadamo se da će ova razmišljanja pomoći roditeljima „da lakše vode svoje dijete prema zvanju koje je zaista njegovo". Ali ona bi također mogla biti vrijedan poticaj svima koji se iskreno zalažu za dobro čovjeka, Crkve i društva.

Ambrozije Matušić
provincijal

[1] **Papa Pavao VI, Populorum progressio, 15**
[2] **Papa Ivan Pavao II, Redemptor hominis, 10**

1. UVODNO RAZMIŠLJANJE

Snažno sam stisnuo kočnice kako bih uspio zaustaviti bicikl pred brkljom koja je zatvarala cestu. To besmisleno čekanje! Ali što se drugo može nego čekati iako se čovjeku žuri. U taj čas, silovito kao i buka vlaka po tračnicama, bane preda me mladić i zapita me: „Zašto si ti postao svećenik?" Jednakom silovitošću i neposrednošću uzvratio sam mu pitanje: „Reci mi, a zašto ti nisi postao svećenik?" Vlak je bučno prekinuo tek započeti razgovor a brklje su se podigle i oslobodile cestu. Dok sam cestom jurio dalje, svuda sam samo vidio pitanje: Zašto sam ja postao svećenik? Zašto on nije postao svećenik? Zašto?

Roditelji, možete li vi odgovoriti: zašto? Zašto ste postali to što ste postali a ne nešto drugo? Što će biti iz vašeg djeteta? Zašto vaša djeca postaju vlakovođe, učiteljice, mehaničari, trgovci, liječnici... Zašto? Zašto i oni ne postanu redovnici, svećenici, redovnice, misionari? „Kad bih znao da je moja budućnost povezana sa svećeničkim zvanjem, odlučio bih se za nj" (mladić, 17-godišnjak). Mnogo je tih „kad bih znao", „ako", „možda", „zašto", kad se čovjek nađe pred odlukom za ovo ili ono zvanje.

Ova knjižica prije svega želi pomoći roditeljima da lakše vode svoje dijete prema zvanju koje je zaista njegovo.

ŠTO ĆE BITI IZ TOGA DJETETA?

Oboje su još studenti, mladi, puni nadanja i očekivanja. Razgovaraju o budućem djetetu: hoće li biti dječak ili djevojčica, kakve će imati oči, kako će se zvati... Djetetu su još prije rođenja lijepo pripremali budućnost. Kad je konačno došao taj dugo očekivani djetetov rođendan, postalo je svejedno. Budućnosti više nije bilo. Dijete se rodilo kao teški invalid. Dali su mu ime Petar, tako da ga mogu zabilježiti na spomeniku mariborskog groblja. To su sile koje su snažnije od čovjeka i njegovih želja.

Potresno je susresti se s mladošću iza zidina. Sami mladi ljudi, puni snage, zdravlja i sposobnosti, u odgojno-popravnim zavodima „čiste se" kao u nekom čistilištu, da prerano promašeni život vrate natrag na prave tračnice. Bolno je gledati mladost bez budućnosti, bez svijetle i sretne budućnosti. „Čekam penziju!" govori devetnaestogodišnji mladić. Tko je koga opljačkao: život njega ili on život?

Svakoga dana iznova rijeke ljudi valjaju se od ranog jutra do kasne noći, nutra - van, kroz teška tvornička vrata, kroz vrata administrativnih institucija, škola, trgovina, rudničkih rovova... Svakodnevno rijeke ljudi prolaze kroz nebrojena zvanja i radna mjesta gdje čovjek ostavlja svoje snage, svoje sposobnosti, svoje djelo, cijeli svoj život. Jedan se istroši u hrpama papira, drugi u stroju, a neki opet u stjecanju znanja. Jedni to rade sa zadovoljstvom, drugi teško i mučno. Neki uz to pjevaju, neki psuju, neki s ljubavlju, neki s prezirom. Kad gledam te ljude, njihova lica prije i poslije rada, vidim da mnogi, premnogi, nisu tamo gdje bi morali biti da bi bili sretni i zadovoljni.

Gledam dugi popis zvanja: stotine, tisuće, na desetke tisuća, mnogo ih je. Svako zvanje znači neku mogućnost, svako znači neki put. Pred njim stoje mladi ljudi

koji traže svoje mjesto, svoju budućnost, svoju sreću, svoj put.

Na raskršćima moraju biti putokazi, na putovima vodiči, savjetnici u zastoju. Mnogo mladih ljudi nalazi se na raskršću - pred izborom zvanja! Da li izaberu pravi put? Tko da ih savjetuje i tko da ih vodi?

ŠTO JE ZVANJE?

Zvanje je odgovor na neki poziv. Tko me zove? Zove me Onaj koji mi je poklonio postojanje i život - BOG. Zovu me oni bez kojih ne mogu, koji ne mogu bez mene – DRUGI. Zove me moja najintimnija jezgra koja se želi u potpunosti ostvariti - moje JA.

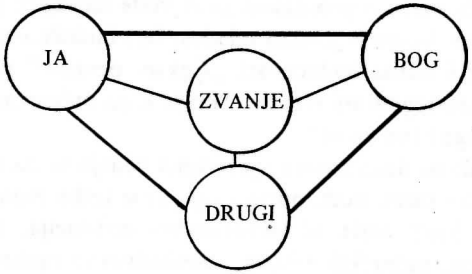

Zvanje znači trostruki odgovor: odgovor Bogu, drugome i sebi. Preko zvanja zauzimam odnos prema životu. Inače je zvanje sasvim nešto svojevoljno, a ipak se ostvaruje u odnosu prema Bogu i prema drugima. Čovjek svoje zvanje nalazi u usklađenosti ovih triju zahtjeva. Odnos prema Bogu ne smije nikad biti u suprotnosti s odnosom prema drugima i prema sebi. Odnos prema drugima nikad ne smije biti u suprotnosti prema Bogu i prema sebi. Odnos prema sebi nikad ne smije biti u suprotnosti s odnosom prema Bogu i prema drugima. Zvanje je dakle odgovornost. I zato zvanje nije služba, nego poslanje, nije ropstvo, već

odgovornost. Zvanje je nešto nesebično, stvaralačko. U sebi nosi nešto što nas nadilazi.

Kakav će životni put izabrati vaše dijete? Hoćete li ga odgojiti tako da će odgovorno i u punoj slobodi prihvatiti život.

OD ZVANJA DO ZAPOSLENJA

Često slušamo o pojavi koju zovemo prevrednovanjem vrednota. Ništa više nije čvrsto, trajno, sve je promjenjivo. Ono što je još sinoć bilo vječno, danas se već pretvorilo u prah. Kao norma, pravilo, postavlja se nešto drugo, novo, drugačije. Da li je uopće moguće cijelog života ustrajati kod istog mišljenja, istih vrednota?

Možemo li uopće govoriti o zvanju? „A gdje si ti zaposlen?" „Kamo ti odlaziš na posao?" To su danas najčešća pitanja, umjesto prijašnjeg: „Što si ti po zvanju?" Isto je i s odgovorom: „Znate, ja radim kod..." „Ja sam zaposlen u..." Većina ljudi ne govori više o zvanju, nego samo o zaposlenju, službi, dakle o svome radnom odnosu. Tko još pita za neku Božju volju? Služba je nešto izvanjsko, nešto što se može promijeniti kao odjeća, to je sredstvo da se dostignu dobra i položaji, nešto nevažno, izraz trenutnog ukusa, golo zaposlenje, osiguran kruh.

„Tako danas zvanje kod većine znači samo još 'službu' i zaposlenje, 'kruh', bez obzira na kvalifikaciju, visoku, nisku ili nikakvu. Zvanje je izgubilo negdašnju osobnu predanost" (A. Trstenjak). Na grob bezbrojnih radnika bez zvanja mogli bismo napisati:

„Kamenorezac je uklesao na grob:
taj što ovdje gnjije, nije pekar,
a gle, proživio je svoj vijek
za dragi komadić kruha." (J. Menart)

Počelo je još prije nekoliko stoljeća. Francuska revo-

lucija (1789) srušila je klasne ograde. Sin (čovjek) nije više zajedno s obiteljskim imenom naslijedio i zvanje (po ocu), nego po socijalnoj pripadnosti: seljak - seljak, grof - grof, postolar - postolar... Prijelazi između različitih slojeva i klasa postajali su sve gipkiji tako da su ne samo duhovna, već i druga zvanja postala daleko dostupnija.

Gospodarske (ekonomske, industrijske) revolucije izmijenile su čovjekov odnos prema radu, a time i prema zvanju. Industriji su potrebni savitljivi ljudi koji su sposobni da se neprestano prilagođavaju, da mijenjaju svoj posao, svoje zaposlenje. Zvanje, međutim, zahtijeva neku postojanost, čvrstoću i zato je postalo kočnica napretka. Zato se i čovjek mora osposobiti samo za zaposlenje, za službu, za nešto, što je prilagodljivije vanjskim potrebama.

Razvoj je omogućio da je nastalo mnogo novih zvanja, i još uvijek nastaju nova. Danas već možemo nabrojiti blizu pedeset tisuća različitih zvanja, dok su ih, međutim, u 17. stoljeću jedva mogli nabrojiti nekoliko stotina.

I kako da se čovjek sada poveže s nečim za cijeli život?! U mišljenju suvremenog čovjeka nema mjesta za odluke do smrti. Sve je postalo promjenjivo i računa se samo s osobnom normom. Tako se i u braku rastajemo, prelazimo iz zvanja u zvanje, a i osobno uvjerenje nam je nešto strano i draže nam je mišljenje kojeg možemo brzo izmijeniti ili ga prilagodimo novoj situaciji, te u svakom slučaju nastojimo da ne budemo suviše izloženi. To je dio mišljenja koje oblikuje suvremenog čovjeka. Isto ovo mišljenje utjecalo je na čovjeka, te je promijenio svoj donos prema zvanju. Zvanje više nije nešto što bi vrijedilo za cijeli život, što više, da bi ono bilo izraz Božje volje. Draže nam je zaposlenje, budući da je ono mjerilo zarade. Ne radi se više o tome u kojem ću zvanju moći učiniti najviše dobra, nego koja je služba najunosnija. Zato i postoji u nekim zvanjima tolika gužva, dok se u drugima osjeća izvanredno pomanjkanje. Najveće pomanjkanje pojavljuje se u onim zvanjima koja se bave čovjekom. Budući da se čini da i vjera u suvremenom društvu gubi svoje značenje, gubi se i značenje duhovnoga zvanja. Ne kao da to duhovno zvanje ne bi bilo potrebno, nego nema ugleda, nije unosno, zahtijeva preveliku vezanost. Mišljenje društva usmjereno je, međutim, na drugu stranu.

ŠTO DA POSTANE VAŠE DIJETE?

Danas čovjek odbacuje Božji poziv, napose ako se radi o nekom prezrenom djelu. „Možda Bog i zove, ali ja još nisam čuo njegova poziva" (mladić, 20 godina). Sloboda, svuda samo sloboda! Čovjek prisvaja pravo da potpuno sam izabire svoje zvanje. Tko mora odlučivati o zvanju djeteta? Roditelji odgovaraju: „Prije svega neka sam odluči." „Njegova vlastita volja." „Dijete samo izabire svoje zvanje." „O tome neka sam odluči." „U prvom redu, dijete samo." Ipak, zvanje nije samo osobna stvar, ni jedino ekonomsko pitanje, a niti samo društveno pitanje. Zvanje je i sve ovo, ali i još više.

Šta da postane vaše dijete? Tko odlučuje o tome? Kada dijete dođe k pameti tako da samo može odlučivati, obično je već do kraja usmjereno u svoje zvanje ili već obavlja posao određenog zvanja.

Naravno, da se dijete ne može odlučiti za zvanje koje uopće ne poznaje, koje mu je prikazano kao odbojno, u kojem ne vidi nikakvih pozitivnih mogućnosti. Odnos prema zvanju je izraz najšireg mišljenja i usmjerenosti društva. Društvo sa svojim javnim mišljenjem, sa svojom propagandom, s materijalnim mogućnostima i sličnim materijalnim ozračjem, neka zvanja stavlja u središte, dok druga potiskuje u stranu.

Vi, roditelji, živite sa svojom djecom u ozračju mišljenja koje utječe na usmjeravanje i na odlučivanje o zvanju. Tako je odluka za zvanje često puta posljedica javnog mišljenja (moderna zvanja), pogrešnog shvaćanja (jednostrana propaganda) ili nedovoljnog poznavanja samoga sebe. Kod donošenja odluke nedostaje osobna širina duha. Zvanje je već u samom početku nešto izvanjsko, nametnuto izvana, bez mogućnosti da bi se čovjek u zvanju osobno usavršavao i izgrađivao, jer preko zvanja ne ostvaruje svoj osobni odnos prema svijetu, prema stvarima i prema suljudima. Zvanje se mijenja u odnos daj-dam: čovjek daje svoj rad, a u zamjenu prima zaradu. Ako za što manje „dajem", „dobijem" više, to bolje.

Odgoj osobnosti mladog čovjeka postaje nešto najvažnije. Dijete treba tako odgajati da se neće za zvanje odlučivati sebično, koristoljubivo, samo po nečem izvanjskom, već da će na zvanje gledati i s etičkog stanovišta, odgovorno!

Sastavni i bitni dio odgoja u obitelji, također je odgoj vašega djeteta za zvanje. Ako vi, roditelji, tu svoju ulogu ne izvršite odgovorno i to kao ljudi i kao kršćani, svojem ćete djetetu nanijeti veliku štetu i nepravdu.

Neka vam ova knjižica u tome bude na pomoć. Kako u uvodu tako i u prvom dijelu općenito govori kako nastaje zvanje, bez obzira na to o kojem se zvanju radi, a koje svaki mora poštivati koji se god odlučuje za (bilo koje i kakvo) zvanje. Drugi dio je više praktičan. Neka vam bude na pomoć u odgoju za duhovno zvanje koje neka u kršćanskoj obitelji bude sastavni dio odgoja za zvanje.

Svrha knjižice nije dakle nametnuta propaganda za duhovna zvanja. Pokušali smo šire razmotriti pitanje zvanja (bez obzira kojega), te čovjekovu odluku za ovo ili ono. U drugom dijelu je i poseban naglasak na duhovnom zvanju. Ova mala knjižica namijenjena je prije

svega roditeljima koji moraju mlade usmjeriti u život. Za vrijeme samog pisanja ove knjižice sazrela je spoznaja da bi bilo potrebno i mladima što prije dati u ruke odgovarajuću knjižicu. Ako biste nam u tome vi pomogli sa svojim prijedlozima, mišljenjima i željama, lakše bismo mogli za mlade učiniti nešto dobro.

2. ČOVJEK PRED ZVANJEM

Je li zvanje samo priča? Jesu li to lijepi snovi? Uvijek ima nešto što obećava sreću, lijepu budućnost! „Pripovijedali su o svemu što im je palo na pamet, a na pamet su im dolazili samo lijepi događaji, satkani iz sunca i topline, iz ljubavi i nadanja. Cijela je budućnost bila samo jedan dugi i svijetli praznik. Između Božića i Uskrsa nije postojala Pepelnica." (I. Cankar). Željeli bismo da svako zvanje bude kao priča u kojoj bi prevladavale dobrota i plemenitost, iako to ne bi bilo bez napora i teškoća.

„Čovjek je vječna bajka.
Istinita i lažna, lijepa i tužna istovremeno.
U njoj ima mjesta za sve
što je u svijet i život položeno kao smisao.
Tu je mjesto za mudrost i besmisao,
za dobro i zlo,
za ljubav i mržnju,
za zdravlje i smrt,
za anđele i đavole,
za svijet i za Boga.
I bajka ne može varati.
Baš zato ne može jer je bajka.
Ali kada prestane biti bajka,
postane još čudesnija,
jer se usred samih iznenađenja
izmijenila u najveću istinu."

(S. Cajnkar)

KAKO NASTAJE ZVANJE?

Zvanje ne pada s neba. Ono se niti ne nasljeđuje. Svako zvanje ima svoju povijest. Čovjek sazrijeva za zvanje. Zato u nastajanju zvanja i odgoj ima svoj udio. Čovjeka prije svega odgajamo za zvanje.

Na svakog čovjeka djeluje mnoštvo čimbenika koji ga vode određenom zvanju. Prema tome, možemo reći da je svako zvanje sporazum između osobnih čimbenika (osobni interes, sreća, sposobnosti, želje), objektivnih mogućnosti (materijalnih mogućnosti, potrebe društva) i socijalnih čimbenika (socijalni interes, odgoj). Odluka za zvanje, prema tome, nije ovisna samo o osobnim interesima, a ipak su oni prije svega stečeni u društvu u kojem čovjek živi.

Put do zvanja vodi preko spomenutih čimbenika. To je ona „naravna" okolina gdje nastaju zvanja. Ipak su u izboru zvanja kod pojedinaca i različiti čimbenici različito zastupani.

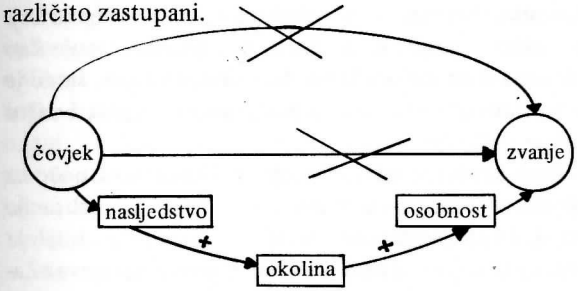

Nije svaki za sve, a niti svaki samo za jedno. Ne postoji neposredna povezanost između čovjeka i zvanja. Čimbenike koji utječu na to tko će što stvarno postati možemo razvrstati u tri skupine. Čovjek ima ono što dobije (nasljedstvo: npr. fizičke i umne sposobnosti), što nađe (okolina: npr. različiti odgoj, potrebe društva), te ono što sam načini (osobnost: npr. htijenja, želje, zahtjevi vlastitoga ja).

Zvanje nije nešto izvan vremena i izvan prostora. To je proces nastajanja kroz odgoj, potrebe i mišljenje, naravno uz poštivanje nasljednosti. Okolina ima svoja stajališta i svoje interese, a oni u procesu uraštanja pojedinca u društvo (socijalizacija) prelaze u njega i postaju njegovo stajalište i njegovi interesi. Na temelju stečenih stavova i interesa u čovjeku se rađaju želje kao njegove, svojstvene njegovu ja. Iako su one nastale pod utjecajem okoline, čovjek im je sa svojom osobnosti dao svoj vlastiti pečat.

Ono što ne postoji u okolini u kojoj dijete živi, to će se vrlo teško javiti u djetetu. To o čemu govorimo, što cijenimo, to što je „u zraku", to dijete obično udiše i to jednostavno postaje njegov svijet. Ono što mi odbacujemo, što nema nikakve vrijednosti i nade za budućnost, to ni dijete ne bira za svoj životni put.

„Zašto si postao svećenik?" „Zašto ti nisi postao svećenik?" To nije samo nešto moje, to je splet mnogih okolnosti. Svjestan sam odlučujućeg udjela odgoja koji me vodio u život, pokazujući mi duhovno zvanje kao jednu od mogućnosti kako da prihvatim život. Jasno je da sada mogu lakše reći zašto ostajem svećenik i zašto sam to postao!

Pogledat ćemo na dio onoga što konačno utječe na čovjekovu odluku za zvanje. U procesu socijalizacije čovjek (dijete) preuzima misli, stavove, želje, htijenja društva u kojem se socijalizira - u kojem sazrijeva. Zašto se danas mladi toliko ne odlučuju za duhovna zvanja? „Zbog utjecaja potrošačkog mentaliteta, ekonomskog blagostanja, neprimjernog odgoja i utjecaja društva" (mladić, 16 godina). „Nemaju pravog veselja, a ako ga i imaju, boje se što će reći drugi, iako se na to uopće ne bi smjeli obazirati" (djevojka, 17 godina). „Ponajprije zato što svećenička zvanja, kao i uopće takva zvanja, ne pokazuju u školi u pravom svjetlu, već o tome govore kao o nečemu čega uopće ne bi smjelo

biti, što uopće nije potrebno, jer da, navodno, to koči razvoj" (djevojčica, 14 godina). „Jer se svima čini da je to vrlo besmisleno" (dječak, 13 godina).

TO ŠTO ČOVJEK MISLI

Što je to stav? Stav je čovjekova pripravnost za pozitivno ili negativno ponašanje prema određenim osobama, stvarima i pojavama. Oblikuje se na osnovi iskustva. Čovjek zauzima stav prema svemu što postoji za nj, što ulazi u njegov duševni svijet. Predmet stava ne može biti nešto o čemu pojedinac nema nikakva iskustva. Kako bi mogao govoriti o svom odnosu prema nekoj pojavi o kojoj uopće ništa ne zna? Čovjek općenito razvija pozitivan stav prema svemu što pridonosi zadovoljavanju njegovih potreba, a negativno se postavlja prema svemu što ga ometa u njegovu zadovoljstvu.

Stavovi se u čovjeku počnu oblikovati već sa samim rođenjem. Prije nego čovjek postane sposoban da sam oblikuje svoje stavove, već mu ih dugo vremena prije toga oblikuje okolina u kojoj živi, a prije svega to čini odgoj. Ti stavovi, iako stečeni izvana, postaju dio čovjekove osobnosti, slično kao narodnost i jezik, koji su mu „darovani" ili „nametnuti" bez njegove privole.

Jedna od osnovnih čovjekovih potreba jest potreba za sigurnošću i zaštićenošću. Pojedinac se s prihvaćanjem vrednota i normi neke skupine (obitelji, šire zajednice) zaštićuje pred njezinim pritiskom. Stavovi skupine postaju i njegovi stavovi, a sam postane dio te skupine. Može li sada misliti drukčije nego što misli skupina? Svaki je odgoj i „pritisak" na pojedinca da prihvati norme skupine.

Stavovi se nikada ne pojavljuju odijeljeno, nego nastupaju u vezi s drugim stavovima. Uvijek su rezultat uraštanja čovjeka u određenu skupinu. Posredno se

oblikuju preko neke društvene skupine, ili neposredno preko vlastitog iskustva pojedinca. Najsnažniji oblikovatelj čovjekovih stavova je tzv. primarna skupina, a to je u prvom redu obitelj u kojoj vladaju osjećajno topli odnosi, bogati, gdje jedan drugoga poštuje, gdje jedan za drugoga živi, gdje se zajedno radi i dijeli sve ugodne i neugodne trenutke života. Obitelj, dakle, ostaje prvi i najsnažniji oblikovatelj čovjekovih stavova. Dijete je zato uvijek u velikoj mjeri ono što su i roditelji jer su oni od njega to učinili. Ako je obitelj za dijete bila nešto ugodno, ono će prihvatiti njezine stavove. Međutim, ako je obitelj djetetu nešto neugodnoga, ono će prihvatiti druge utjecaje i primit će ih kao svoje, te zato i njegovi stavovi mogu biti drukčiji od obiteljskih.

Stavovi su važni i za život pojedinca i za život skupine. Ratovi i revolucije sigurno ne nastaju zbog razlika u sposobnostima ili nekih drugih svojstava, već nastaju zbog razlika u stavovima. Zato je uvijek vrlo važno tko će u čovjeku oblikovati stavove. Onaj tko ima mogućnost oblikovati u čovjeku njegove stavove, taj ga u dobroj mjeri može podrediti svojim interesima ili interesima skupine kojoj pripada.

Stavovi s vremenom postanu nešto čvrsto, nešto što se na neki način okameni. Postaju otpor prema promjenama, pa čak i nastupaju protiv njih. Tko lomi takve stavove, lomi i vlastitu osobnost. Unatoč tome mogu promijeniti, na početku više, ali kada srastu s osobnošću, tada manje. Najteže od svega je promijeniti stavove koji su povezani s osnovnim uvjetima života.

Kod formiranja stavova veliko značenje ima i propaganda. Propaganda je planirana djelatnost, usmjerena na veći broj pojedinaca s namjerom da kod njih oblikuje određene stavove. Propaganda ima posebnu moć, napose ako je masovna (tisak, RTV, kino) i ako je dugotrajna. Naoko djeluje sasvim neusiljeno, ali s vremenom u čovjeku izazove proces mijenjanja starih stavova u

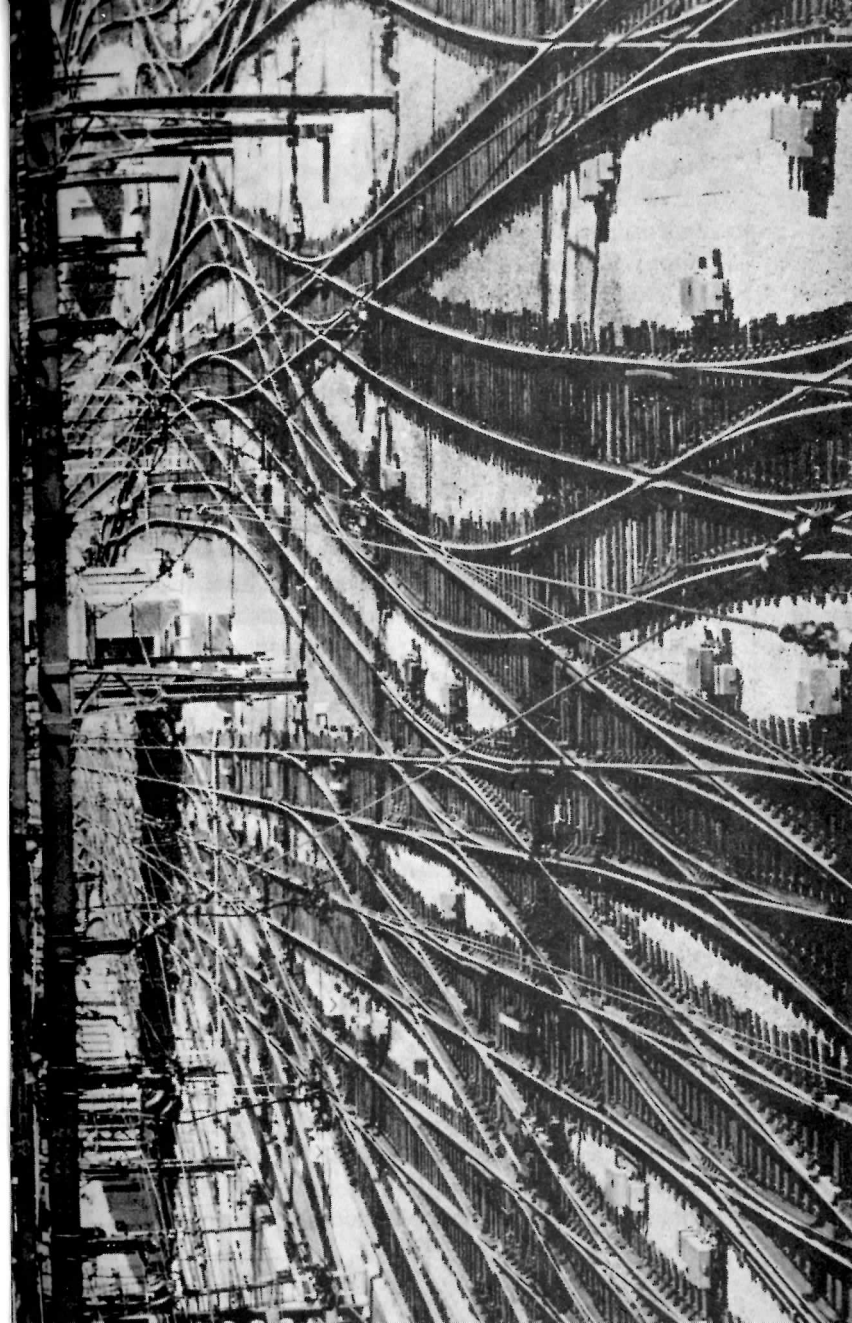

nove. Djelovanje propagande mogli bismo usporediti s nastajanjem siga u spiljama: vrijeme načini svoje!

Upravo preko propagande oblikuje se i javno mnijenje, nekakav stav javnosti, općenito uvjerenje određene društvene skupine o važnim društvenim pitanjima. Kako smo samo nemoćni pred javnim mnijenjem! Teško je plivati protiv struje. „Što ćemo reći?" Nismo više svoji. Zapravo, više nismo sposobni gledati kritički, trijezno. Više ne mislimo mi, nego drugi misle za nas.

Moramo spomenuti i predrasude. To su negativni stavovi koji se temelje na pogrešnim činjenicama, a napose na snažnom osjećaju odbojnosti. I zato su osobito odbojni prema promjenama. Na temelju stalne negativne čuvstvene propagande oblikuju se i predrasude prema različitim zvanjima. Tu su napose na udaru duhovna zvanja, a najviše ih udaraju tamo gdje je sve puno neosnovanog uopćavanja. Djelovanje nekog svećenika ili zajednice svećenika možemo označiti kao sudjelovanje s okupatorom. Zbog osjećajne odbojnosti možemo generalizirati: svi svećenici su takvi. Iz toga može biti samo jedan zaključak: ja neću biti takav. Neću biti svećenik! Uzmimo i drugi primjer predrasude. Doživjeli smo nešto neprijatno od dugokosog mladića (samo jednoga!). Poslije toga sve dugokose mladiće smatramo huliganima, lopovima, nitkovima. Dovoljno nam je da vidimo čovjeka s dugom kosom pa već imamo prema njemu negativan, odbojan odnos.

Vi roditelji, morate pošteno prikazati zvanje, a to znači bez jednostranosti i bez predrasuda. Svako zvanje morate pravilno vrednovati. Tko se ne boji, slobodan je i uvijek govoriti istinu. „Istina će vas osloboditi", kaže Isus. Zavesti čovjeka isto je što i zarobiti. A to pravo nema nitko. Jedan bez drugoga ne možemo postati ljudi i zato se zahtijeva velika mjera poštenja, poštivanje čovjekove osobnosti i odgovornosti prema svakom čovjeku napose, a osobito pošten odnos prema mladom

čovjeku koji još nije sposoban sam prosuđivati. Čovjeka moramo odgajati za zrelo, odgovorno, samostalno prosuđivanje i odlučivanje, da bude sposoban uskladiti svoje i društvene interese, želje i stavove, pa i ono što kao kršćanin spoznaje i razotkriva.

TO ŠTO ČOVJEKA ZANIMA

Opažate da dijete ne privlače sve stvari jednako: jedan je više zagrijan za loptu, drugi voli više sjediti uz knjige; jedan bi sve dao za glazbu, dok drugi radije rezbari nožem po drvu... Riječ je o različitim interesima.

Što su to interesi? Interesi (zanimanje za nešto, sklonost prema nečemu) posebna su vrsta trajnih stavova koji se odnose samo na jednu stvar, na jedan predmet. To su uvijek pozitivni stavovi, jer je riječ o onome što čovjeka privlači. Interesi su snažan poticaj (motiv - sklonost) u životu pojedinca i skupine. U priličnoj mjeri usmjeravaju čovjekovo ponašanje i odlučivanje.

Nastaju slično kao i stavovi, dakle ne samostalno, nego pod snažnim utjecajem okoline. Upravo oblikovanjem djetetova interesa roditelji i odgojitelji odlučno utječu na ponašanje djeteta, na životno usmjerenje i, prema tome, na njegovu odluku za zvanje. (Odluka za zvanje jest, naime, odluka za najsnažniji interes, koji prerasta sve druge pojedinačne interese).

Razvoj interesa kod djeteta započne vrlo rano, već u drugoj godini života. Prema tome, već je od samog početka važno kakve ima sposobnosti,što od njega očekujete, što u njemu potičete, kakve mu mogućnosti pružate. Sve to na nj snažno utječe, tako da kasnije usmjerava svoju djelatnost u pozitivan smjer. Interesi najprije nastaju pod utjecajem drugih ljudi, a onda se više-manje samostalno razvijaju.

Što zanima vaše dijete? Teško ćete moći odjednom

saznati od djeteta što ga zanima. Ako ga pažljivo promatrate, ako mu omogućite da se sam izrazi, ako mu kod toga pomažete, s vremenom ćete moći utvrditi njegove sklonosti. Samo ćete ga tako moći pravilno voditi i usmjeravati u skladu s osobnim mogućnostima, te izvanjskim potrebama i očekivanjima.

Prema sadržaju među drugima razlikujemo i interese zvanja. I interesi zvanja također su dio razvoja cjelokupne osobnosti djeteta. „Čovjek ne postane preko noći biće za određeno zvanje, već to postaje kroz proces razvoja, u kojem je prethodni stupanj osnova za slijedeći" (C. Virant). Kod djece možemo teško govoriti o interesima zvanja. Njihovi su interesi često puta jednaki interesima izvanrednih junaka za koje se oduševljavaju. Obožavaju astronaute, istraživače, sportaše..., zato i sanjaju da će i oni to isto postati. Kod toga premalo uzimaju u obzir svoje sposobnosti i stvarne mogućnosti. Prema tome, interesi djeteta često puta nisu realni. Tek na kraju osmogodišnjeg školovanja mogu gledati na interese s više realnosti i uskladiti ih sa svojim mogućnostima.

Djeca prije svega usmjeravaju svoje interese u ovisnosti o okolini i o odgoju. Važno je koje pozitivne osobine razvijate u djetetu, kakve uzore postavljate pred njega, s kojima bi se ono želilo poistovjetiti i kojima bi želilo postati slično.

Ako dijete prepustite njemu samome, samo onome što u njemu pobuđuje film, televizija i čitanje, neće realno gledati na zvanje. Često puta oduševljavat će se nad modernim zvanjem koje neće biti njegovo, te će se zato i pogrešno usmjeriti u život.

U izboru zvanja uvijek je bolje stotinu puta promisliti, nego samo jedanput loše odlučiti i loše izabrati. Teškoćama u tom slučaju neće biti ni kraja, ni konca, dok će nezadovoljstvo slijediti nezadovoljstvo.

Dijete neka izabere zvanje sa srcem, tako da u njemu

gleda nešto više nego sredstvo za bogaćenje. Tada će i lakše svladavati životne probleme.

Svaki čovjek mora poznavati svoje interese. Ako su ti interesi u skladu sa željama i mogućnostima, tada će oni biti pokretna sila zvanja. Djeca ne poznaju zvanje, ili ga poznaju samo jednostrano, pod utjecajem javnog mišljenja koje ne mogu prosuditi. Zato se i odlučuju za obljubljena zvanja, koja, međutim, nisu njihova. Roditelji bi djecu morali neprestano stavljati na čvrsto tlo. Naravno da je danas poteškoća i u tome što ona zvanja za koja se djeca odlučuju roditelji čak i ne poznaju. Štoviše, čak i zvanje kojim se sami bavite ne možete „pokazati" djetetu. Zvanje (u većini) ne obavljate kod kuće, zato djetetu o tome možte samo govoriti.

Riječ je o interesu djeteta. Dijete treba usmjeriti u njegovo zvanje. Neka ne ostvaruje neispunjene želje svojih roditelja. Ako vi, roditelji, niste mogli nešto ostvariti, neka to ne ostvaruje vaše dijete ako to nije njegov put. Uzmimo primjer: otac je završio školovanje na srednjem stupnju, a sada želi da mu sin bude inženjer, iako za to nema ni sposobnosti ni volje. Ili: roditelji „namijene" dijete za svećeničko zvanje, jer su možda i sami nekoć priželjkivali da se predaju duhovnom zvanju, te bi sada željeli u djetetu „nadomjestiti" propušteno zvanje. Dijete ne smijete siliti na svećeničko zvanje zato da se vi možete kasnije ponositi jer je to ugledno. Zvanje djeteta ne smije biti u službi zadovoljstva i ugleda društva. Iz toga se često puta rađaju životne tragedije ljudi, koje su upravo roditelji htjeli (možda sasvim nesvjesno i nehotice) iskoristiti kao sredstvo za postignuće svojih ciljeva.

Osim slobode, ljubavi i odgovornosti, morat ćete zatražiti i pomoć drugih koji vas mogu savjetovat. Tada će biti i nešto više jamstva da će dijete biti na „pravom putu" - u svoje zvanje.

Snažni poticaj za nastajanje interesa jesu uzori. Dijete se želi s uzorom poistovjetiti (identificirati); ono tako preuzima stavove i običaje uzora kao dio svoga ponašanja. Prvi uzor koji bi dijete željelo naseljedovati morali bi biti roditelji. Ako u roditeljima ne vidi ljude koje vrijedi nasljedovati, tada će tražiti druge uzore. To napominjemo jer želimo naglasiti odgovornost kršćanskih roditelja. Svojim životom morate omogućiti svojoj djeci živi dodir sa svijetom duhovnih (vjerskih) vrednota. Tako će dijete vidjeti i put duhovnoga zvanja kao jednu od mogućnosti kako treba živjeti i proživjeti svoj život. Na pitanje, što ga najviše potiče na duhovno zvanje, petnaestogodišnji je mladić odgovorio: „Najviže me potiče vjera roditelja i vjera koju su mi dali roditelji dok sam bio još malen, a koju mi daju još i danas."

TO ŠTO ČOVJEK MOŽE

Međutim, stavovi i interesi vise u zraku ako se ne temelje na stvarnim sposobnostima. Ako nema sposobnosti, neće biti ni uspjeha, a neuspjeh rađa nezadovoljstvom. Utvrđeno je da približno polovica djece izabere zvanje u skladu sa sposobnostima i interesima. Dakle, previše ima riskantnih odluka u vezi sa zvanjem. „Ako smo ustanovili da neko zvanje posebno veseli naše dijete, to još ne znači da će u tom zvanju imati i uspjeha. Prema tome, treba vidjeti kakve su njegove sposobnosti, za što je nadaren" (J. Makarovič).

Upravo ste vi, roditelji, oni koji svoje dijete prvi precijenite ili potcijenite. Jedno i drugo je presudno za dijete. U svoje ste dijete ponekad tako zaljubljeni da ne možete vidjeti kako su mu neke sposobnosti slabije razvijene. Takvi roditelji vide previše u svome djetetu. Mnogi od roditelja premalo vide, budući da su razočarani nad djetetom ili od njega previše očekuju. U oba slučaja uništava se dijete. Zato roditelji ne bi smjeli sa-

mi ocjenjivati sposobnosti svoga djeteta.

Kao što se sve ostalo razvija, tako se i sposobnosti razvijaju. Pružite djetetu mogućnost da razvije svoje sposobnosti. Ne silite dijete samo na jednu stvar, na područje koje ste vi odredili. Vježba je jedini način da se sposobnosti razviju. Istina je da „ni u jednoj posudi ne može biti više vode nego samo do ruba" (J. Makarovič), iako mnoge „posude" ni izdaleka nisu napunjene.

Ostavite djetetu slobodu za realnu igru: neka se u igri izražava, neka već zarana iskušava svoje sposobnosti. Neka su mu na raspolaganju stvari s pomoću kojih će više naučiti. Obogaćujte mu duh svijetom iz svijeta i bajki. Neka upoznaje prirodu, događaje i pojave. Odgovarajte na njegova pitanja, vodite, usmjeravajte. Neka upozna bogatstvo života. Pokažite mu, recite mu, nemojte ga ostaviti bez odgovora. Dječja duša željna je svega. Izađite joj u susret, poslužite je.

TO ŠTO ČOVJEK ŽELI

Konja možete natjerati da dođe do korita, ali ga ne možete natjerati da pije vodu. Sve nekome može biti dano na volju, ipak, ako netko nešto neće, ništa ne pomaže.

Postoji mnogo nerealnih interesa i želja. Međutim, uzalud želja ako nema sposobnosti; uzalud jedno i drugo ako nema mogućnosti. Mi ljudi po svojim smo željama zaista beskonačno različiti i promjenljivi. Tko da nabroji sve čovjekove želje! „Ništa na svijetu nije tako čudno kao što su čovjekove želje. Ništa nije tako mušićavo, tako svojeglavo, tako promjenljivo, tako neprihvatljivo, a ipak tako istinito. Te su želje neograničene, neukrotive, neumorne. Pa da je stvarnost oko nas ne znam koliko pusta i svakidašnja - naše želje grade zlatne gradove u oblacima, prolaze velikim gradovima i

plove neznanim morima. I što smo više uvjereni da je to sve samo mašta, nestvarnost, da je to sve nemoguće - tim su naše želje sve ustrajnije i upornije, svojeglavije i domišljatije u izmišljanju velikih i neobičnih ciljeva koje bismo morali dostići" (J. Makarovič).

Mora biti udruženo više čimbenika: interesi, sposobnosti, mogućnosti i želje, tako da istom tada možemo govoriti o pravoj usmjerenosti prema zvanju. Budite oprezni - dijete brzo izgradi i na pogrešnoj predodžbi sliku o zvanju. Nije sposobno da svoje želje pravilno uskladi i utemelji jer još nije dovoljno sazrelo za to. Zbog toga su djetetove želje za nekim zvanjem često puta izazvane samo vanjštinom zvanja: zvučna titula, udoban život, dobra zarada, manji napor...

S Prešernom bismo mogli reći da mladi čovjek

„gradove svijetle zida u oblacima,
zelene travnjake prenosi u pustinje".

Ipak je želja onaj pokretač bez kojega ne ide. Želja je kao opruga koja odmah nešto pokrene. Želje spašavaju i nemoguće stvari: „Ta znamo da se upravo u čovjekovim željama krije ona tajanstvena sila koja iz neistinitog stvara istinito, iz nemogućeg moguće" (J. Makarovič);

Sve čovjekove želje teško je izraziti samo u jednom zvanju. Pa ni dijete nema samo jednu želju u vezi sa zvanjem. Obično ih ima više, dvije ili tri. Ali koja je ona prava koja vodi do zvanja?

Upravo se ovdje pružaju izvanredne mogućnosti za propagandu zvanja, osvješćivanja i stvaranja javnog mišljenja. Ono što čovjek ne poznaje, što mu nije prijatno, to nije ni predmet njegovih želja. Ono što čovjek ne želi, to ni sam ne učini. Zašto se mladi danas ne odlučuju u većem broju za duhovna zvanja? „Budući da ga ne poznaju, imaju pogrešno mišljenje o njemu (škola, drukčija okolina, roditelji bezvjerci)" (djevojka, 17 godina). „Nema pravilnog odgoja a i zbog javnog mišlje-

nja" (mladić, 23 godine).

Kako shvatiti da polovica mladića i djevojaka koji poslije škole idu na vjeronauk i o tome smo ih pitali) odgovara kako su se već bavili mišlju da odu u neko duhovno zvanje?! Kada te iste mlade pitamo bi li se zaista htjeli odlučiti za duhovno zvanje, njih 80% odgovara negativno. Duhovno zvanje ne bi došlo u obzir ni u slučaju kada ne bi uspjeli niti u dva zvanja koja najviše žele. Samo 2% upitanih dopušta mogućnost da bi se odlučili za duhovno zvanje. Unatoč tome što mnogo mladih ljudi ima mogućnosti i sposobnosti za duhovna zvanja, nedostaju potrebne želje.

A zbog čega ne žele duhovno zvanje? Sami su rekli što ih najviše odbija da ne izaberu duhovno zvanje. „Bojim se da ću postati puna nekih suhoparnih pravila" (djevojka, 19 godina). „Zapravo, ništa; uopće nikada nisam razmišljala o tome zvanju" (djevojka, 23 godine). „Celibat. Ljudi nemaju poštovanja, te prema duhovnim zvanjima vlada prilična neiskrenost" (mladić, 18 godina). „Sve misli i svi planovi što sam ih do sada stvarao. Duhovno zvanje nisam planirao" (mladić, 23 godine). „Teško bi mi bilo napustiti prijatelje, društvo; morala bih se mnogo toga odreći (zabava, ples), i čini mi se da bih to u ovim godinama teško učinila. Teško bih razočarala roditelje" (djevojka, 17 godina).

Mnogi navode i roditelje kao zapreku na putu u duhovno zvanje. „Rekli bi mi da mi se pomutio razum i da to nije za mene" (djevojka, 16 godina). „Rekli bi mi neka dobro razmislim ako nemam neku bolju zamisao" (mladić, 14 godina).

SREĆA, VESELJE, SLOBODA I OSTALO

Glavnina čovjekova organiziranog djelovanja razvija se u zvanju. Zato i nije svejedno što i kako će čovjek

raditi. Zvanje mora biti dio čovjekove sreće, zadovoljstva, veselja. A to će se ostvariti no samo onda ako se zaista odluči za „svoje" zvanje. Naći svoje zvanje, u velikoj mjeri znači naći i svoju sreću. Kada je riječ o osobnom zadovoljstvu, nikako nije moguće prezreti čimbenike osobne sreće. Vi ćete, roditelji, za svoje dijete pokušati učiniti sve da se odluči za zvanje u kojem će biti zaista sretno i zadovoljno. Tako će prevladati i teškoće s kojima će se susretati.

Izvanredno je teško uskladiti sve potrebe društva u vezi sa zvanjem, vlastitim željama i očekivanjima. Ipak, za zvanje se treba slobodno odlučiti. Kada se čovjek slobodno odluči za zvanje? Onda kada se odluči za zvanje koje poznaje kao svoje i koje će s veseljem i uspješno obavljati. Ipak, postoje mnoge mogućnosti da se čovjek nađe pred zatvorenim vratima. U povijesti ima dosta primjera prisilnog usmjeravanja u zvanja koja su brojčano bila slabo popunjena.

Postoje i drukčije zatvorena vrata. Poučavam u trećem razredu srednje vjerske škole, u sjemeništu. Jedne je godine preda mnom pet, druge šest, a treće samo tri učenika. Razred bi mogao primiti dvadeset, pa i trideset đaka jer su vrata širom otvorena. A ipak je netko mladima morao zatvoriti vrata. Vrata su, naime, djetetu bila zatvorena samo onda ako mu je netko put kroz ta vrata prikazao kao manje častan, manje pošten i manje odgovoran.

Kada sam poslije prvog razreda gimnazije u srednjoj vjerskoj školi došao kući na praznike, rekoše mi moja tri nekadašnja prijatelja–suučenici: „Zašto nam nisi rekao da ideš? I mi bismo išli!" Odgovorio sam: „Pa još uvijek možete doći!" „Prekasno, nemoguće, već smo u drugim školama!"

Mnogi su baš pred zatvorenim vratima upoznali svoj put i odlučili se za nj. Iznenada se nekome zatvorio put u vojničko zvanje, te je pošao na put duhovnoga zva-

nja, a kasnije čak postao i biskup. Netko je drugi na isti način postao izvrstan redovnik.

Zvanje mora doprinositi i rastu čovjekove osobnosti. Nije cilj u tome da u dijete unesete zbrku, već da mu pomognete da nađe ono što će zbilja biti za njega. Vi, roditelji, morate sami pravilno vrednovati zvanja. Morate priznati različite putove. Pa ako vam neko zvanje izgleda ne znam kako lijepo, ništa ne pomaže ako ono nije lijepo i za vaše dijete. Vi, roditelji, odmah pomišljate da je ono što je dobro za vas, dobro i za vaše dijete. Budući da sami s veseljem obavljate svoj posao u svome zvanju, mislite da će i vaše dijete naći radost u tome zvanju.

Poštivanje djetetove osobe mora biti temelj svakog odgoja. Svaki je čovjek osoba i to jedinstvena. Osoba ne smije nikada biti ponižena ili iskorištena za stvari koje su nižeg reda. Bez čovjeka ipak nemamo ništa. Nikakva korist ne može biti iznad vrijednosti samog čovjeka. Samo čovjek koji zaista postane ono što mora postati, samo takav čovjek najbolje pridonosi onome što je zajedničko. Bez čovjeka se zaista ništa ne može početi.

Dijete moramo odgojiti za odgovornost, za pravilan odnos prema drugima, prema zajednici. Moramo u djetetu razviti radne navike, tako da će rad smatrati temeljem svega onoga čime će pokušati sebi nešto steći. Ljude mora poštivati i ljubiti tako da nikada ne pomisli na to da izrabljuje druge za svoju korist. Djetetu moramo pružiti što širu kulturu i osposobiti ga tako da neće svakome i svačemu nasjesti. Treba ga naučiti da prihvati život onakav kakav jest, da ga život ne bi nadvladao, već da on uspije nadvladati život. Za njega mora život biti ozbiljna stvar.

Roditelji, morate dijete naučiti misliti, suditi i prosuđivati tako da shvati kako je konačno svatko odgovoran za svoja djela i za svoje misli, za svoj život. Morate

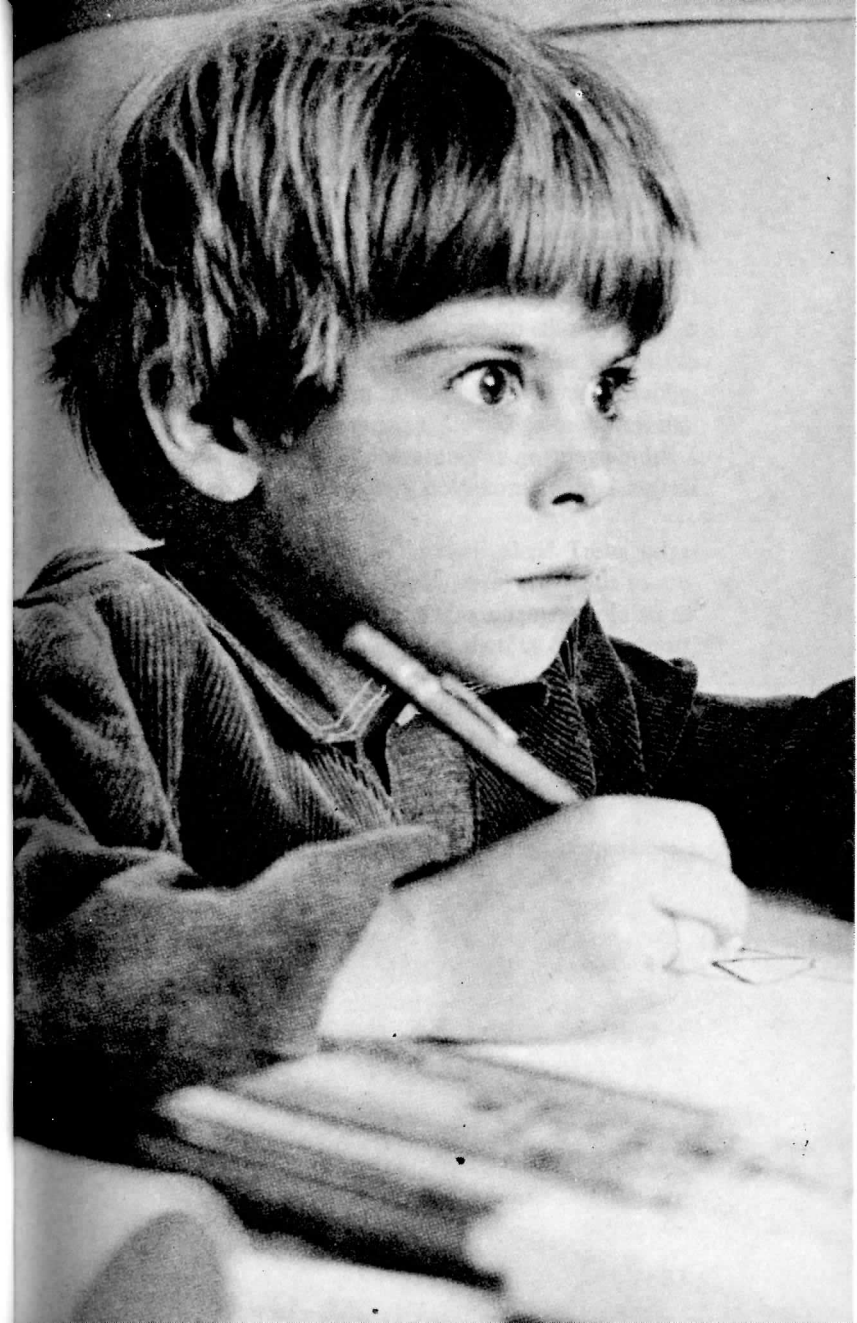

u njemu odgojiti osjećaj za žrtve i napore, tj. ustrajnost, jer je samo to vrijednost života. Dijete pametno uključujte u život tako da vidi gdje je njegovo mjesto, te da će, ukoliko zakaže, jedna uloga ostati neodigrana. Naučite ga da bude sposobno iskreno surađivati s drugim ljudima. Za to neće biti sposobno ako ne zna poštivati i cijeniti druge. Potrebno je u njemu probuditi pravu ljubav prema čovjeku, osobito ako je riječ o tome da se dijete odluči za humanistička zvanja (za ona koja se bave drugim ljudima: zdravstveno osoblje, odgojitelji, duhovna zvanja...). Čovjek je onaj koji najviše zaslužuje da mu posvetimo svoje mogućnosti i snage, svoj život, iako je s čovjekom raditi i najteži posao.

Kada možete ostvariti taj cijeli plan? Treba odgajati od rođenja. Početak je već u vašoj svijesti da to morate učiniti, da je to sastavni dio odgoja, da je to temelj na kojem će zvanje vašeg djeteta čvrsto stajati. Kada dijete treba usmjeriti u određeno zvanje, tada za to više nama vremena ni prilike. Drugi to umjesto vas ne mogu tako dobro obaviti. Čovjek već od rođenja raste za svoje zvanje - u obitelji!

3. KRŠĆANIN PRED DUHOVNIM ZVANJEM

„U Japanu sam više sati promatrao što se zbiva na prostranim dvorištima šintoističkih hramova. Najviše me iznenadilo drveće, koje je bilo posuto listićima što su izgledali kao cvijeće. Od vremena do vremena neki je 'pobožnjak' potajice dodao svoj papirnati cvijet.

Što je bilo? Nakon dugog promatranja saznao sam o čemu je riječ. Vjernici bi se približavali nekom prozorčiću i za malo dobili od svećenika 'odgovor' božanstva o svome životu zapisan na listiću.

Tada bi se zavukli u neki kut i pažljivo čitali odgovor. Ako je odgovor bio ugodan, zadovoljno su ga stavili u džep. Ako je bio neugodan, tada bi listić s tom neveselom viješću objesili na najbliže drvo u ograđenom prostoru hrama. To je značilo da otklanjaju, odbacuju neprijatnu sudbinu." (A. Pronzato)

U našem životu ima mnogo takvog „drveća sa zavijetnim listićima". Posvuda stoji. Na njih vješamo zadatke koji nam se čine teški i neprijatni. Nemamo poteškoća sa zadatkom ili misijom koji nam odgovaraju, koji nam donose korist, koji su časni. U takvom slučaju nemamo ništo protiv toga da je to Božja volja. Međutim, brzo odbacujemo stvari koje su nam teške, neprijatne, zahtjevne. Mislimo kako to ne može biti Božja volja. Za drugoga možda, ali za mene sigurno ne!

„Trgovina listićima, na kojima bi moralo biti nešto napisano o našem životu, i danas cvjeta. Što je manje sluha za Božju volju, to je više sluha za brojna sudbinska proročišta: horoskop, proricanje, vračanje. Posvuda

je ponešto zapisano o našem životu: u zvijezdama, dlanovima, u talogu crne kave... I uvijek je isti postupak! Ako je proročanstvo ugodno, vjerujemo i prihvaćamo ga, ali ako je neugodno, velimo: besmislenost! I idemo dalje.

Onome koji samo obećava, a ništa ne daje, nije teško obećati lijepo i prijatno. A nama koji priželjkujemo samo lijepo nije teško vjerovati. Tako sam se ponašao u djetinjstvu kada sam nešto pogriješio, kada me čekala šiba. Trgao sam trave i kidao listiće: dobit ću batina, neću dobiti, dobit ću, neću dobiti. Tako sam dugo kidao listove dok stvar nije bila povoljno riješena (što za to ako sam kasnije svejedno dobio batina!)."

PRIVLAČNOST DOBARA I VREDNOTE ZVANJA

„Svaki od nas ima svoje zvanje. Već sama činjenica da živimo, znak je da nas je netko pozvao i da pripadamo broju izabranih. Ako si stvoren, znači da te netko ljubi. Narodna američka pjesma veli: 'Dok te nitko ne ljubi, nisi nitko.' Iznenada nas je Netko pozvao po imenu i mi smo oživjeli. Tako otkrivam da sam ljubljen. Živim jer sam ljubljen. Čovjek je biće od kojega se nešto 'zahtijeva'. Svaki čovjek, dakle, ima svoje zvanje. Svaki je čovjek pozvan. Nema smisla raspravljati o tome koje je zvanje bolje. Nema 'boljih' zvanja. Svako je zvanje najbolje, pod uvjetom da je zaista naše i da odgovara pozivu, tj. tome što hoće od nas" (A. Pronzato).

Svaka je stvar pozvana u život s nekom namjenom. Čovjeku je povjereno poslanje, zadatak. Kada tako ne bi bilo, mogli bismo živjeti bilo kako, bez obzira na bilo što.

Živimo od mnogočega: od hrane, zraka, vode... Od onoga što nam pruža priroda i što proizvode ljudi. Sa-

mo to za čovjekov život nije dovoljno. Čovjek ne može živjeti bez dobrote, ljubavi, pravednosti... Prvo su dobra, a drugo su vrednote. Prvo su darovi prirode i plodovi rada čovjekovih ruku, a drugo su plodovi čovjekova srca i duha. Da vrednote mogu oživjeti, potrebni su ljudi koji žele biti dobri, pravedni, koji žele ljubiti. Dobra možemo nagomilati, spremiti u škrinje, jer postoje izvan čovjeka. Vrednote, međutim, ne postoje izvan čovjeka, te nigdje ne mogu biti uskladištene. Ako nismo dobri, pravedni, ako ne ljubimo, tada one ne postoje u nama i mi uskraćujemo svijetu dobrotu, ljubav i pravednost. Svijet smo osiromašili.

Budući da se dobra nalaze u masi, ona su i privlačna. Dušo moja, gledaj koliko imaš svega: jedi, pij, uživaj i budi dobre volje! Dobra nam služe i njima se koristimo. Vrednote su, opet, drukčije prirode: njih se ne može uskladištiti. Svakog se trenutka treba iznova potruditi i „privrijediti ih". U svemu je najvažnije to da su te vrednote uvijek usmjerene na drugoga, te se sačuvaju samo onda ako su namijenjene drugima. Onoga časa kada te vrednote želim posjedovati za sebe, više ih nema. Drugi ne mogu bez mojih vrednota, ali ni ja ne mogu bez vrednota drugih. Ja drugima poklanjam dobrotu, ljubav, pravednost i od drugih primam te iste dobrote.

Postoje zvanja koja su na poseban način povezana s vrednotama, tj. sa služenjem. To su, među ostalima, i duhovna zvanja. Te su vrednote u poslanstvu. Tko da se odluči za taj put? Koji su znaci da smo pozvani? Gdje su dokazi?

Poznata je priča o gordijskom čvoru, čije bi razvezivanje vodilo do osvajanja Azije, ali kojega nitko nije mogao razvezati. Međutim, Aleksandar Veliki presjekao je čvor udarcem mača, te tako jednim jedinim udarcem riješio tajnu. Istina, riješio ju je „nepravilno", ali imao je nešto što drugi nisu imali: odlučnost da ide naprijed, da osvoji svijet i da se uhvati u koštac sa svim teškim i napornim zadacima!

„Nebesko kraljevstvo trpi silu i silnici ga osvajaju!" Duhovno je zvanje također nekakav gordijski čvor. Zadatak je težak, potrebno je nešto „sile" da bi se riješio. A mi smo neodlučni, polagani, sumnjičavi. Kad je riječ o duhovnom zvanju, želimo dokaze. Za sve ostalo dovoljno je nešto naivne propagande!

Danas se mnogima čini da duhovno zvanje previše zahtijeva. Upravo to zahtijevanje mnoge odbija. „Previše obaveza, a premalo slobode" (mladić, 23 godine). „Premalo slobode i dugotrajni studij" (mladić, 17 godina). „Bojim se da bi me premjestili i da ne bih imala toliko odmora, da ne bih mogla imati djecu koju toliko volim, da bih uvijek morala imati istu odjeću" (djevojčica, 13 godina). „To me zvanje veseli, samo je jako naporno" (djevojčica, 13 godina). „Kao što je već rečeno, bojim se odricanja" (djevojka, 18 godina).

Protiv duhovnoga zvanja mrmljamo isto tako kao što je i mnoštvo mrmljalo protiv Krista kada je moralo učiniti korak od kruha (materijalnog dobra) do vjere (duhovne vrednote). „Tvrda je ra riječ, tko je može poslušati!" - Krist svoje iznenađuje riječima: „Zar i vi želite otići?" - ta ionako ih uvijek ostaje premalo. Poštuje čovjekovu slobodu. Ne treba najamnike, službenike, plaćenike i „proizvođače". Želi samo dobrovoljce, slobodne ljude, koji se predaju u službu slobodno i velikodušno i koji shvaćaju da Božje kraljevstvo (vrednote) nije ni jelo, ni piće (materijalna dobra).

Ako hoćete?! Naravno da ne mrmljamo kada uz pretrpane stolove (standard, blagostanje) ostajemo bez ljubavi, dobrote, pravednosti... Mi smo ti koji „stvaramo" i „proizvodimo" neprijateljstvo, zloću, krivicu... Od onoga čemu u životu dajemo prednost, od toga i živimo. Kako da izraste ljubav ako smo posijali mržnju?

KRŠĆANIN PRED IZBOROM DUHOVNOGA ZVANJA

Dakle, kršćanin pred izborom zvanja! Kršćanin pred izborom mogućnosti što ga vodi u budućnost. - „Gospodin me je pozvao od rođenja, nazvao me imenom već u majčinu krilu" (Iz 49,1). „Bog te zove po imenu. To znači da te Bog dobro poznaje i da zna što si. Zna i to što moraš postati. Zato moraš odgovoriti. A da uzmogneš odgovoriti, moraš zaista biti ti, a ne samo blijeda kopija. I moraš biti na svome mjestu, na raspolaganju, pripravan da ispuniš zadatak. Kada bi me Bog ostavio na miru i ne bi me pozvao po imenu, ili kad bih se ja pravio kao da ga ne čujem, ili čak odbio njegov poziv, toga dana morao bih priznati da zloupotrebljavam život" (A. Pronzato).

Božje je kraljevstvo svijet duhovnih vrednota. Duhovno zvanje je u prvom redu služenje svijetu vrednota. Mi smo kršćani pozvani na to, jer to je sadržaj naše vjere: stvarati novi svijet, a to znači živjeti tako da vladaju ljubav i pravednost. Budući da vrednote ne žive izvan ljudi, potrebni su nosioci vrednota, tj. živi ljudi. Oni koji su prihvatili služenje vrednotama kao svoje zvanje, odlučili su se za jedno od duhovnih zvanja.

Tko je ovome svijetu više potreban: onaj koji ljudima daje kruha, ili onaj koji mu u srce stavlja ljubav? Mislim da je pitanje pogrešno postavljeno. Nije riječ o davanju prednosti, nego o tome kako dati jednom i drugom pravo mjesto i pravu vrijednost. Ipak, danas smo skloni tome da dajemo prednost kruhu ispred ljubavi. Zato čovječanstvo i doživljava pomanjkanje vrednota, a uz to i pomanjkanje duhovnih zvanja.

Jesmo li sposobni razriješiti gordijski čvor? Mudrovanje nam neće mnogo pomoći. Logika svijeta neće razriješiti taj čvor. Samo jednim zamahom mnogi posvete svoj život vrednotama i čovječanstvu i pomažu baš tamo gdje je najveće pomanjkanje vrednota.

Roditelji, kamo ste nakanili sa svojim djetetom? Koliko govorimo o onome što imamo, a koliko o onome što jesmo? Pošteno smo se trudili i mnogo puta žrtvovali da „imamo svijet". Međutim, „biti svet" ne dolazi samo od sebe. Na pitanje, koje su tri najpotrebnije stvari za izbor zvanja, većina roditelja odgovara: sposobnost, potreba, zaposlenje! Ako je to sve što čovjek mora poštivati kod izbora zvanja, onda nas ne iznenađuje da tako malo mladih nalazi put do duhovnoga zvanja.

Znamo da je odgoj onaj čimbenik koji u mladom čovjeku razvija smisao za „imati" ili „biti". Dijete koje će imati razvijen osjećaj za vrednote, u duhovnom će zvanju vidjeti ozbiljne mogućnosti za svoje zvanje, način kako će najbolje ostvariti i samoga sebe.

Moj život je, dakle, povezan i sa svim drugim ljudima. Sve što jesam i što mogu, sve to ima javni značaj. Ne postoji potpuno zaseban život i takav ne može ni biti. Pokušaj da se živi samo za sebe, znači svršetak. Ako već ne smijem sebično prisvajati dobra, jer su zemljina dobra vlasništvo svih ljudi, kako bih onda mogao imati pravo na samoga sebe dok sam nosilac vrednota za druge ljude! Kršćaninu krštenje znači angažiranost života koju nam je pokazao Krist - živjeti za druge. Ako to kao kršćani ne ostvarimo, tada smo u bitnom zakazali. „O nekome koji je proigrao sve nade, podrugljivo su govorili: 'Taj ima sjajnu budućnost iza sebe...'" (A. Pronzato).

S mladima smo razmišljali o zvanju. Svaki je pred sobom imao list papira na kojem je pisalo: „Kada bih se ponašao (-la) tako da ne čujem Božji zov, ili da čak odbacujem njegov poziv, toga dana morao (-la) bih priznati da upropašćujem svoj život! Što možeš u vezi s time reći o svome životu?" Navodim samo dva odgovora! „Mogu reći samo to, da svakog dana upropašćujem svoj život. To moram priznati. Hvala za to pitanje.

Potrudit ću se da više ne moradnem tako odgovarati na to pitanje. Gospodin mi je dao vremena i najveći je grijeh upropastiti to vrijeme." „Mislim da često puta uzalud tratim svoj život. Ponekad uopće namam vremena da osluhnem Božji glas, da prihvatim njegov izazov ili da o tome barem razmišljam. Često puta uopće ga ne želim slušati. Nisam spremna na žrtve, na odricanja. Ne znam se žrtvovati. Gospodine, nemoj dopustiti da upropastim svoj život!"

Odgovorni smo jedni za druge. Mi kršćani svjesni smo da je život dar koji možemo sačuvati samo darivanjem. Zato s odgojem u djetetu već odmalena treba razvijati osjećaj za darivanje, za žrtvovanje. Pokušajmo ga „naučiti" živjeti tako da neće upropašćivati svoj život.

OBITELJ ODGAJA ZA DUHOVNO ZVANJE

Na pitanju zvanja namjerno smo se malo duže zadržali da to ne bude samo propaganda za duhovno zvanje. Sada pogledajmo ulogu koju obitelj ima u odgoju za duhovno zvanje.

Odgoj za duhovno zvanje ne sastoji se u tome, da se djetetu brani, ako se odluči za to zvanje, ili da se možda tome raduju i pokazuju zadovoljstvo. Odgoj nije niti u tome da dijete prepustite samome sebi, neka se odluči kako zna i može, a niti u tome, da ga pošaljete u savjetovalište za zvanja. Vidjeli smo da je problem odgoja prilično širok i zahtjevan. Odgoj je dio vašeg odnosa prema svijetu. Ne možete misliti jedno a živjeti sasvim nešto drugo. Nije moguće ispovijedati kršćanstvo, a živjeti kao nekršćanin.

Tko rodi dijete, taj ga mora i voditi u život tako da će život živjeti odgovorno, da će prihvatiti život kao zadatak, da će živjeti kao kršćanin, da bude svjestan što mora pridonijeti čovječanstvu. Mi kršćani smo kao novi

ljudi na svijetu. Svaki pravi kršćanin osjeća se odgovornim za svijet i to svjedoči svojim čestitim vladanjem.

U ovom poglavlju pružamo vam samo nekoliko isječaka iz obiteljskog života, koji nam se čine napose važnima za gajenje nadnaravnosti u duhovnom zvanju. Istrgani, odijeljeni od zrelog i odgovornog života u obitelji, prije djeluju negativno nego pozitivno. Temelj je, dakle, istinski kršćanski život, svijest odgovornosti prema kršćanskoj zajednici i pripravnost pridonositi svoj dio za njezin život - za život Crkve.

1. Vjera: predmet razgovora prije braka

Događa se da zaručnici prije braka razgovaraju o svemu, pa i o nevažnim stvarima, a razgovor o vjeri često puta nema mjesta. Razgovor možda obuhvaća samo crkveno vjenčanje kao dio običaja kojeg vrše kao kršćani.

Ako kršćanin živi iz vjere, jedno je od središnjih pitanja između zaručnika, zacijelo, pitanje kako će zajedno živjeti iz vjere, u dvoje, s djecom i kako će ih vjerski odgajati.

2. Svatovska kitica: izraz darivanja Bogu

Na mnogim se mjestima događa da nevjesta nakon vjenčanog obreda položi na oltar svoju svatovsku kiticu. Mladenci obično pred Marijinim oltarom zajedno mole za početak novog životnog puta. Kitica treba predstavljati prikladni izraz želja da i sami sebe daruju Bogu na dar, da mu daruju sve plodove svog zajedničkog života. Crkveno se vjenčati, to znači biti spreman prepustiti Bogu središnje mjesto u braku. Molitva na vjenčani dan je pravi trenutak za odlučujuća životna obećanja.

3. Prihvatiti i darovati život

Čovjek sudjeluje u nastajanju života, ali sam ne može dati život. Život je dar koji kao takav prihvaćamo i darujemo. Zato sam život ne može biti podređen nikakvim ljudskim nakanama.

Svoju sreću ne smijemo graditi na račun sreće drugoga. Isto tako ne smijemo izgrađivati svoju slobodu na račun slobode drugih. To isto vrijedi i za život. Vlastiti život, ni u kom slučaju, ne smijemo čuvati ili uljepšavati na račun tuđeg života. Nisam gospodar svog života, a još manje sam gospodar života drugoga, pa da se radi upravo i o „mojem" nerođenom djetetu!

Život smo danas uvelike obezvrijedili jer nije materijalno dobro kao što su to ostala dobra. Život je kao dar prije svega odgovornost. Odgovoran sam za svoj život, ali i za život drugih.

4. Odgovornost pred narodom i pred Crkvom

Danas je duhovno zvanje naročito bogatstvo društva. Mnogi su naši samostani u ruševinama, mnogi više ne služe svojoj prvobitnoj namjeni (Jurkloštar, Žiče, Bistra, Kostanjevica, Strunjan, Krka, Brestanica...), iako su kroz stoljeća bili nosioci narodne vjere i duhovne kulture.

Vi ste, roditelji, za svoje dijete odgovorni i narodu i Crkvi. Odrasli ste, morate znati zašto imate svoje dijete koje nije samo vaše, već pripada i narodu i Crkvi.

Želite li zaista svome djetetu dati nešto istinski dobro i veliko? Odgojite ga tako da uzljubi bezgranične duhovne horizonte na kojima uvijek ima dovoljno prostora. Čovječanstvo bi osiromašilo bez velikana duha. Ljudi koji žive za duhovne vrednote, uvijek vode čovječanstvo naprijed, bez obzira gdje i kada žive. Tko bi

mogao nabrojiti sve one koji su nebrojena dobra učinili za kulturu i duh naših naroda (Slomšek, Berislavić, Gregorčić, R. Bošković, Krek, Vanino, Meško, Trstenjak, F. Grabovac...), a svi su bili svećnici! Riječ proroka je snažnija od oružja. Primjer svjedoka je uvjerljiviji od svih rasprava. Tko ljubi velike i plemenite zadatke, taj se ne boji prigrliti svećeničko zvanje.

5. Molitveni stav u času trudnoće

Danas već govorimo o takozvanom prenatalnom odgoju (odgoju prije rođenja). Majka i dijete su zasebna cjelina. Svako, pa i najmanje uzbuđenje majke prelazi na zametak. Dijete je kroz devet mjeseci „prisiljeno" da bude u vezi sa svime, što i kako doživljuje majka.

Majka je neposredan svjedok velikim životnim tajnama. Upravo molitva mora je usmjeriti na unutarnju sabranost, na smirenost da bi dijete svakoga dana iznova moglo osjetiti da je ljubljeno, željeno i očekivano.

6. Prigodom djetetova krštenja

Od izvanrednog je značaja što danas kod djetetova krštenja mogu sudjelovati i otac i majka. To nije samo nekakav ceremonijal, već je to najdublje vjersko događanje. Poslije toga sve je ostalo samo logična posljedica te odluke. Krštenje je urastanje djeteta u Isusa. Božji smo, Isusovi smo. Svaki čovjek zaista po nečemu živi. Mi kršćani odlučili smo se za Isusa Krista. On je cilj i mjerilo našeg života.

Lijepo se može iskoristiti krsna svijeća i bijela haljinica. Najprije kao simbol, a onda kao nešto na temelju čega će se moći razviti razgovor o krstu kada dijete već bude shvaćalo. A kada će se raditi o krštenju slijedeće

djece, to je još bolja prilika da tu mogu sudjelovati starija braća i sestre, te da dožive ono, što se jednom i s njima događalo.

Nekada smo poznavali tzv. uvađanje, neku vrst obreda koji se obavljao kad je majka prvi puta došla s djetetom u crkvu. Sada se daje blagoslov ocu i majci već kod samog krštenja, pa zato možete iskoristiti i taj trenutak da se svi zajedno nekim osobitim znakom posebno darujete Bogu.

7. Obitelj moli

To je ostvarivanje duhovnog ozračja. Molitva mora biti nešto obiteljsko, nešto domaće, nešto što pripada životu kuće. Čitav svoj život upletite u molitvu. Neka molitva bude jednostavna, životna.

Uključujte u molitve različite potrebe Crkve, duhovna zvanja, misionare, Sv. Oca, svoga župnika i kapelane. Svake se sedmice bar jednom nađe prilika da možete moliti za nešto što je poznato i djetetu.

Roditelji, molite i sami, da jedno od vaše djece Bog pozove u svoju službu. To još ne znači da ćete biti razočarani nad Bogom ili djetetom, ako se to ne ostvari. Vi ste spremni darovati.

8. Slavljenje svetih vremena

Nisu sva vremena jednaka! U promjenama je draž i zanimljivost života. Za vjernika su upravo blagdani ta sveta vremena koja mu služe za duhovni rast i produbljenje vjere.

Ovdje ćemo ih samo usput spomenuti:

- Advent i pripremanje jaslica

U pripremanju jaslica djeca, tako reći kroz igru doživljavaju sadržaj vjere kao nešto što čovjeka prati kroz život. Badnje veče i ponoćka mogu za dijete značiti nezaboravni vjerski doživljaj koji će ga dugo pratiti kroz život.

- Korizma s Velikim tjednom

Dijete doživljava da je život ozbiljan, da roditelji svladavaju život s nakanom da se osposobe za dobro. Možda kod kuće obavljaju i križni put uz čitanje Sv. pisma ili razmišljanje, već prema tome kako će dijete lakše shvatiti. Blagoslov jela je posebno za mlade nešto na što ne smiju zakasniti. Zajedničko slavljenje blagdana kod stola s uskrsnim jelima, može biti pravi obiteljski obred, koji naravno (jesti, biti zajedno) i nadnaravno (vjera, uskrsnuće) isprepliću u neponovljivi doživljaj.

- Mjesec svibanj

U svibnju imate izvanrednu priliku da gajite pobožnost prema Majci Božjoj. Neka u kući ne nedostaje oltarić gdje ćete ukrasiti Marijinu sliku. Mi kršćani uvjereni smo da je Bog među nama prisutan na različite načine, a naročito po Mariji i našoj pobožnosti prema njoj. U svibnju se obavlja večernja molitva pred Marijinim oltarićem, ako ne svakodnevno, a ono barem u subotu i nedjelju.

- Mjesec listopad

To je vrijeme da oživite obiteljsku molitvu svete krunice. Uz tu lijepu molitvu uvodite se u shvaćanje svetih tajni. Obiteljska krunica koja se tada nalazi na posebno časnom mjestu, neka prelazi iz ruke u ruku svih članova obitelji. Neka svakog dana drugi član obitelji predmoli. Neka krunica ne bude samo ukras, nego

„djelotvorno oruđe" pravog kršćanina.

9. Obitelj kod sv. mise

Sv. misa neka postane čvrsta veza obiteljskog jedinstva. Svi idemo na sv. misu! Ne radi se samo o slanju djece na sv. misu. Sv. misa je bitni dio kršćaninove vjerske prakse, te nastojte da kod nje svi aktivno sudjelujete. Dijete zapaža da je to živo događanje, jer svi se osjećate jedno kao braća, gdje se pletu veze dubokog prijateljstva i bratstva s drugim vjernicima. Neka dijete doživi da je crkva zajednički dom velike obitelji - župe.

Neka nedjelja bude zaista dan Gospodnji, dan kad ćete jedan za drugoga imati vremena. Ne samo zajednička sv. misa, nego i priprava na nju, pa onda razgovor o tome što ste doživjeli i što ćete od toga imati.

10. Obitelj na vjeronauku

Mnogi roditelji govore: Ta toliko mu puta velim nek ide na vjeronauk. To mu ne može škoditi, jer tamo ne može ništa loše naučiti. Zar ne!?

Obitelj na vjeronauku znači da prvi satovi vjeronauka počinju kod kuće, tj. da je vjeronauk ugrađen u obitelj. Vjeroučitelj u vjerskom odgoju je samo „stručnjak", stručni pomoćnik roditeljima. Vi, roditelji, prvi ste vjerski učitelji svoje djece. Uz vas dijete dobiva „životnu katehezu" koju stalno gleda i doživljava kako se kršćanski živi.

Obitelj na vjeronauku znači da dijete prijavite na vjeronauk i na to ga i pripremite. Dijete predstavite vjeroučitelju i otkrijete mu možebitne djetetove osobine. Tada pratite dijete, te nađite vremena za njegov katekizam i radnu bilježnicu. Roditeljski sastanak je u dobroj mjeri svjedočanstvo vašeg zanimanja za vjerski

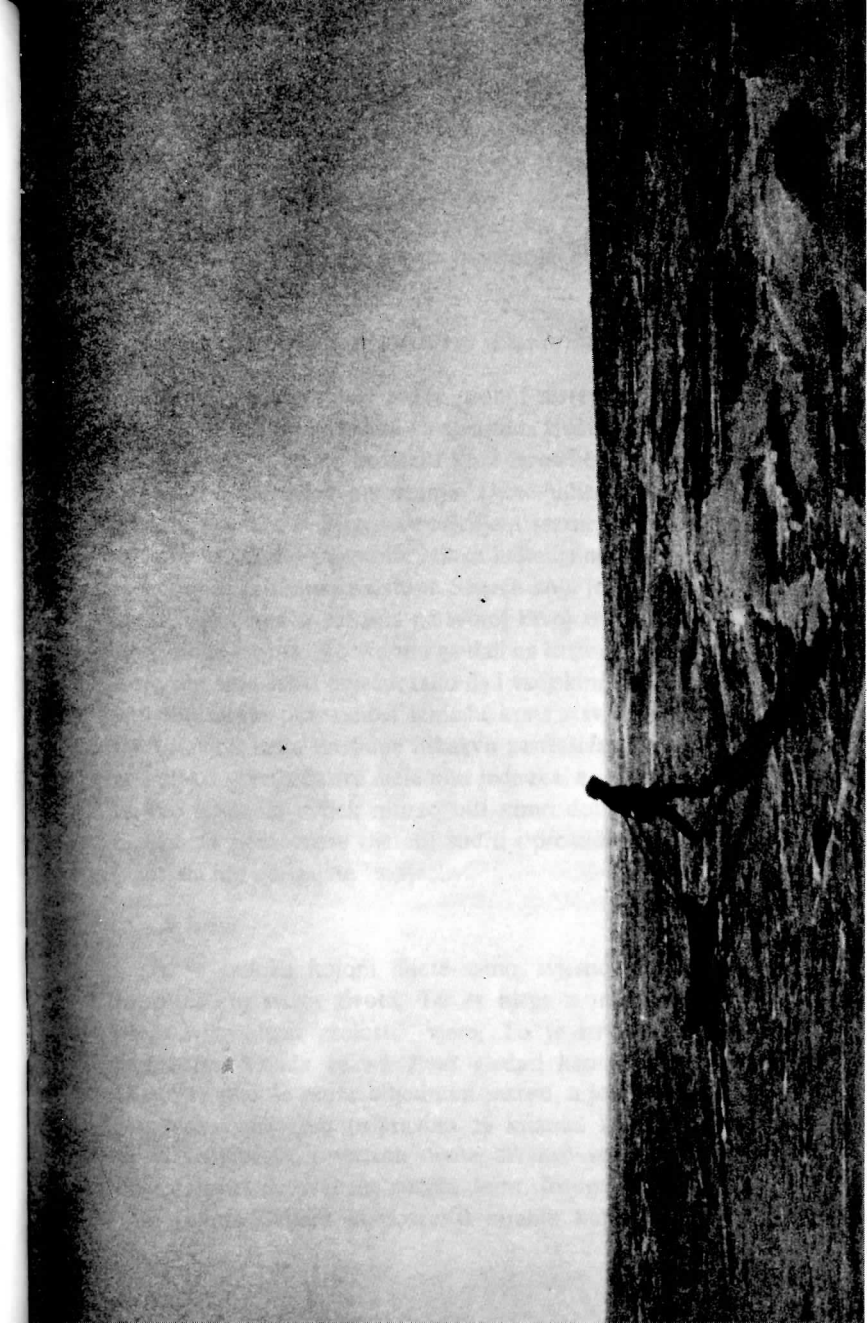

rast vašeg djeteta i za vašu pripravnost za sudjelovanje s katehetom i s drugim roditeljima u vjerskom odgoju, kako vašeg, tako i u odgoju druge djece u župi.

11. Zajednička priprava za primanje svetih sakramenata

- Prva ispovijed i djetetova Prva sveta pričest

Ispovijed i sv. pričest znače osobni susret vjernika s Bogom. Usko su povezani sa stvarnim životom vjernika. Vjernik ne može prolaziti kroz život bez Kristove nazočnosti i Božjeg opraštanja. Djete učite da ono, što mu pomaže u njegovu čovječjem sazrijevanju, doživljava kao nešto prirodno. Milost krštenja neka doživi u osobnom krštenju s Kristom. Svijeću koju je dobio na krstu, neka ima u rukama na svojoj Prvoj sv. pričesti. Iz bijeloga platna, što ste mu ga dali na krštenju, mogli biste mu sada sašiti odjeću, tako da i vanjskim načinom vidi unutarnju povezanost između krsta i sv. pričesti.

Ispovijed neka ne bude nikakvo zastrašivanje. Dijete polako shvaća da sva djela nisu jednaka, a zna i to da bi kao kršćanin uvijek morao biti samo dobar. To je prilika da pomognete djetetu suditi i prosuditi njegov život, da mu „odgajate" savjest.

- Krizma

To je odluka kojom dijete samo, svjesno, postavi Isusa za cilj svoga života. To za njega u neku ruku predstavlja „ispit zrelosti" vjere. To je izraz zrelog kršćanstva. Otada će na život gledati kao kršćanin. Dijete za ovo ne može odjednom sazreti, a još manje s površnom vanjskom pripravom za krizmu. Isto tako, sa sakramentom i vjerom nema nikakve veze, npr.: odjeća, poklon, svečani ručak, kum, fotografiranje... Više pažnje trebalo bi posvetiti biranju kuma. Neka

kum bude kršćanin koji će djetetu biti primjer vjere. Samo uz zrelu vjeru roditelja može dijete doživjeti svoju vjeru kao temeljnu vrednotu svoga života.

Bilo bi dobro kad bi se u obitelji barem ponekad zajednički pripremali na primanje sakramenata, napose za ispovijed i sv. Pričest. To nisu djetinjarije, to su sakramenti koje mi odrasli uključujemo u svoju ljudsku i kršćansku zrelost.

12. Neka bude ministrant

Ne smije biti nikakvog prisiljavanja ni pretjerivanja! Ako dijete vidi da roditelji doživljavaju crkvu kao dio svojih dužnosti i odgovornosti, jer pomažete crkvi, tada će i sam pokušati dati svoj dio. Tada ga možete uvesti u ministriranje.

S time ga još niste odredili za duhovno zvanje, iako je istina, da baš iz redova ministranata dolazi većina duhovnih zvanja. Ministriranje neka znači spremnost da sudjeluje u liturgijskom životu cijele župske zajednice, što spada u život svakog zrelog i odgovornog kršćanina.

Pokušajte mu pomoći kad god je to moguće. Ponekad će ga trebati probuditi, ohrabriti, pa ako ga koji puta otpratite ne samo u školu, već i na ministriranje, bit će to za njega prijatan doživljaj.

13. Vjeronauk se nastavlja

Pod tim mislimo na vjeronauk poslije školske nastave koji vrlo jasno pokazuje, da li čovjek ima osjećaj za duhovne vrednote ili nema. Mladi koji su angažirani u župi, svi su iz vjeronaučnih redova.

Tko prihvaća Krista u svojoj mladosti, te duhovne i vjerske vrednote ugrađuje u cvijet svoga života, neprestano će osjećati potrebu za duhovnim rastom. Mladi čovjek treba drugarsku, prijateljsku zajednicu sebi jednakih, jer s njima izmjenjuje iskustva i poglede a u društvu prijatelja također iskušava i svoje poglede i nazore. Nijedan mladi kršćanin ne bi smio ući u život bez vjerskog produbljenja u omladinskoj vjeronaučnoj zajednici. Vjera nije samo privatna stvar, a niti samo obiteljska, već ona označuje širi međuljudski odnos.

14. Neka ide na duhovne vježbe

Svakom je kršćaninu potrebno duhovno produbljivanje, budući da se kršćanska zrelost sastoji u produhovljenju samoga sebe. Kršćanin živi iz duboke povezanosti s Bogom, što je dakako djelo milosti, ali također i plod napora i nastojanja.

Mladi čovjek treba produbiti svoju vjeru u zajednici sebi jednakih i s njima izmjenjivati iskustva. To se ne može jednako uspješno obaviti kod kuće u obitelji. Duhovne vježbe neka uvijek budu izraz iskrene čežnje za osobnim kršćanstvom.

Duhovne vježbe stvaraju moralno ozračje, vjera postaje nešto važno što zahtijeva svoje vrijeme, sredstva i osobni napor. Ne možete i ne smijete zatvarati dijete samo u svoj obiteljski svijet misli i vjerovanja. Potrebno je šire pozitivno iskustvo.

15. Razgovor u obitelji

Razgovor u obitelji je mjerilo odnosa između pojedinih članova. Danas je teško naći vrijeme za drugoga. Na mnogim mjestima uopće nema takvog razgovora. Nemate vremena a niti ne znate razgovarati. Živite zajedno, ali se ne poznajete. Živite jedan kraj drugoga, a

ostajete stranci.

Kada onda uopće možete razgovarati o djetetovu zvanju, napose o duhovnom? A potrebno je o tome mnogo razgovarati. Nikad ne razgovarate dovoljno, barem ne dovoljno iskreno, otvoreno i zdušno.

Ipak ste vi, roditelji, djetetovi prvi savjetnici u izboru zvanja jer ste i najodgovorniji za svoje dijete. Dijete morate upoznati s duhovnim zvanjem. Današnja djeca nisu upoznata s duhovnim zvanjem, barem ne objektivno. Nigdje im to zvanje nije prikazano kao stvarna i pozitivna mogućnost za njihov život, kao punovrijedan put u život, kao pametan odgovor na nj. Duhovno zvanje je danas u pozadini i za djecu to ostaje strana i nepoznata zemlja. Dijete je s njime, u većini slučajeva, upoznato samo s negativnog vidika, sasvim iskrivljenog i jednostranog, pa je tako opterećeno brojnim predrasudama koje ga još više odbijaju od duhovnog zvanja.

16. Kuću ćete blagosloviti

To je prilika da posvetite svoj dom, da vaš stan postane obiteljsko svetište slično župnome, da posvetite sami sebe, da se u svom domu susretnete sa svećenikom.

To je lijepa prilika da u tome sudjeluje cijela obitelj, možda i tako da se već prije počne pripremati na taj čin molitvama i sakramentima. Zatim sam dan blagoslova pretvorite u obiteljski praznik. Mogli biste ga se sjećati svake godine slaveći ga kao blagdan obitelji.

Vaš blagoslovljeni dom neka bude mjesto gdje ćete živjeti svoje kršćanstvo: u obiteljskoj zajednici. Obitelj postaje Crkva u malom.

17. Uredit ćete stan (sobu)

Čovjek je kulturno biće, te svoje prebivalište uređuje i ukrašava. Mi kršćani već izvanjskim načinom pokazujemo kome smo posvetili svoj život.

„Božji kutić" ostaje još zaista samo kao kut, ali ne zaboravite da je to bio najljepši prostor našega doma. Ima mnogo novih kuća u kojima se ne može vidjeti sveta slika. U nove smo stanove prenijeli sve, samo su slike zastarjele i, tobože, više ne spadaju u novu kuću.

Stan bez kršćanskih simbola na neki je način jednak vojniku bez uniforme: tko je, čiji je?!

A ako već postavljate neku sliku, neka to ne bude bilo što, neka to bude ukusno i lijepo. Neka to bude izraz poštovanja. Neka postoji negdje u stanu duhovno središte gdje će obitelj rješavati sva svoja pitanja. Na tom mjestu neka se uvijek obavlja obiteljska molitva. Prije svega nemojte zaboraviti na opremu dječje sobe.

Ako nemate posebni blagoslov kuće, možete koristiti blagoslovljenu sliku, križ ili Božji kutić.

18. Pozvat ćete svećenika

Svećenik kao vođa vjerske zajednice također spada u vašu obitelj. Zašto čekati i tražiti priliku za posjetu? Pozovite ga, dogovorite se za najzgodnije vrijeme kad ćete svi biti kod kuće. Neka dođe u kuću kao prijatelj, neka dođe kao svećenik, da blagoslovi, podijeli sakramente...

Dijete ima lijepu priliku da pozove svećenika u ime obitelji. Svećenika možete pozvati i u posebnim prilikama: prigodom obljetnice vjenčanja, djetetove Prve sv. pričesti i slično.

19. Posjetite bolesnika

Dijete mora osjetiti i socijalnu širinu kršćanstva. Bolesnima, ostarjelima, nemoćnima, još više je potrebna vaša pažnja i vaša pomoć. Tako razvijate u djetetu osjećaj za potrebnog čovjeka, a istovremeno omogućujete mu da se susretne sa životnim situacijama koje ga mogu snaći u životu prije ili kasnije.

Često puta nekoga u susjedstvu stigne nesreća. Dijete neka izrazi svoju spremnost da može s drugima podijeliti i bol i radost.

Razboli se suučenik, prijatelj iz vjeronaučne grupe. Neka ga posjeti, neka mu pođe u pomoć. Omogućite mu i neko pozitivno sudjelovanje sa susjedima i prijateljima.

U blizini je bolesnik i svećenik će ga providirat. Prisustvujte s djetetom kod toga obreda. Pođite s djetetom poškropiti umrloga blagoslovljenom vodom. Takvi su događaji prilika da se s djetetom o svemu porazgovorite, da ga priredite za slične životne situacije. Ipak, uvijek morate zrelo prosuditi i izabrati samo ono što će na dijete pozitivno djelovati.

20. Idete na mladu misu

Vjerojatno je da svake godine sudjelujete na nekom duhovnom jubileju. Ako to nije kod kuće, a ono je barem u neposrednoj blizini. Mlada misa, srebrna, zlatna misa, dolazak misionara, susret s redovnicama... (napose u nedjeljama za duhovna zvanja i u misijskoj nedjelji, što je obično nešto izuzetno u svakoj župi). Možete prisustvovati i svećeničkom ređenju ili kod svečanog polaganja redovničkih zavjeta u nekom samostanu.

Uz te događaje možete mnogo toga reći svome djetetu, a prije svega možete mu omogućiti vjerski doživljaj.

To ipak ne smije biti prisilno i dosadno tumačenje. Ako poznajete dijete, a svoje dijete najbolje poznajete, onda neće biti teško odlučiti što, kada i kako.

21. Idete na hodočašće

Mislim na obiteljsko hodočašće, kada obitelj kreće na put, a cilj mu je vjersko obilježje (crkve, kapelica, znamenitosti, samostan). Naša zemlja obiluje hodočasničkim putovima i ti su putovi dobro uhodani.

Hodočašća su dobra prilika da dijete upoznate s vjerskom prošlošću našeg naroda, njegova načina vjerskog izražavanja, s kulturom što ju je ostvarila vjera. I izlet može biti ugodan a da ipak ima u sebi hodočasnički karakter: poneka žrtvica, molitve, vjerski razgovor.

22. Darujte djetetu knjigu

Knjiga je dio čovjekova života. Poklonite je djetetu. Sveto pismo je vrlo prikladan dar što ga roditelji mogu pokloniti svome djetetu. Sveto pismo neka postane „priručnik" za molitvu i za razmatranje, koji će uvijek biti pri ruci.

Životi svetaca i velikih ljudi - to su priče koje nas i nehotice uzdižu. Mladi se čovjek oduševljava za velike ideale. Pomozite mu da među njima upozna i velikane duha. Nema ih malo, samo su potisnuti u kraj, u pozadinu. A vi ih morate postaviti u središte djetetova života.

23. Dopisujte se s misionarom

Ne ide vam loše, imate gotovo svega, čak mnogo toga i previše, tako da se s mnogočim razbacujete, a tako je i s vašim vremenom - i ponajprije s njime kojeg nerazumno trošite. Čime se sve ne bavite! Po svijetu ima toliko naših misionara i misionarki kojima je potrebno različito zaleđe: molitveno, moralno, materijalno. Ne možemo svi u misije, ali svi možemo brinuti za njih.

Molitva postaje životvornija, po njoj osjećamo veću potrebu, savjesnije je obavljamo, ako molimo na sasvim određene nakane. Pismeni dodir s misionarom mogao bi nam dati obilje građe kako bi i naša molitva bila potpunija. Uz to bi u obitelji mogla teći akcija za materijalnu pomoć u kojoj će i dijete sudjelovati: skupljanje maraka, papira, stakla...

24. Dobrotvornost

Dobrotvornost neka bude izraz najšire solidarnosti sa svima, a napose s onima koji su u bilo kakvoj potrebi, pa radilo se o duhovnom ili materijalnom „siromaštvu" - pomanjkanju. Dobrotvornost neka u biti bude odricanje od onih dobara koja imate. Ne radi se o milostinji, da biste dijelili mrvice koje preostaju od vašeg preobilja. Dajte dio onoga što vam se čini da je vaše i da biste to sami trebali i u čemu ćete osjetiti da ste nešto dali.

Dijete neka u svoju štednu kasicu ne stavlja samo za svoje slatkiše, za izlete, već neka iz svoje uštedevine pridonosi i za one koji su potrebniji. Ako vaše dijete ima dovoljno, zašto ne bi omogućilo siromašnijem prijatelju da ide na izlet, da si kupi neku potrebnu stvar za školu ili za zabavu, koju sam ne bi mogao nabaviti.

Dijete može svoju uštedevinu na misijsku nedjelju

pokloniti i za duhovna zvanja. Bez poticaja i primjera roditelja to sigurno neće ići. Dijete je svakako potrebno odgajati u nesebičnom duhu.

25. Čitajte zajedno!

Duhovno, vjersko prosvjećivanje spada u život svakoga kršćanina. Mislim da je vjerska izobrazba kod naših naroda u prosjeku vrlo niska. Vjerska izobrazba, nije cilj, a ipak sasvim bez nje ne može se dalje. I mladi traže pametno utemeljene razloge za vjerovanje.

Kod nas postoji vrlo lijepa knjižnica dobre vjerske literature, a i prilično je jeftina. Međutim, police za knjige u stanovima prilično su prazne.

Dijete treba navoditi na čitanje vjerskih knjiga i novina. Dijete ima bistro oko i dobro vidi što s tiskom dolazi u vaš dom, što je među tim tiskom vjerskog sadržaja i kakvu sudbinu doživljava u vašem domu.

Uvijek ćete naći neki članak u brojnim naslovima naših katoličkih novina i časopisa, kojeg ćete moći pročitati zajedno s djetetom i o tome razgovarati. Posvuda se nalaze starci koji više ne mogu čitati. Neka baki i djedu čita vaš đak. Tako će se upoznati s vjerskim sadržajem, a ujedno će učiniti dobro djelo i obradovat će stare ljude.

26. U povezanosti s Crkvom

U djetetu razvijajte osjećaj i svijest da pripada sveopćoj zajednici vjernika - Crkvi. U živom dodiru s tim sveopćim jedinstvom u Crkvi, preko svoga mjesta stanovanja pripadate i zajednici vjernih - svojoj župi.

Crkva je kod nas tako organizirana da stvarno živi i postoji uz sudjelovanje svih vjernika. To je istinsko do-

brovoljno bratstvo u kojem svi dobrovoljno sudjelujemo i dajemo na raspolaganje sve što je potrebno da bi župna zajednica živjela i radila. Tako dijete vidi roditelje i ostale članove obitelji kako sudjeluju osobnim doprinosom, materijalnim sredstvima, duhovnom povezanošću.

27. Odnos prema djetetu

Vi roditelji, morate imati prema djetetu pozitivan odnos, morate vjerovati u pobjedu dobra, a ujedno morate biti svjesni da dobro ne može pobijediti bez osobnog sudjelovanja. Uvijek stojte na strani svega pozitivnog u djetetu. Morate poštivati djetetovu osobu, njegovu nutrinu, to Božje mjesto u čovjeku.

Veselite se djetetu i neka vam bude radost boraviti s njime. Neka čovjek čovjeku bude istinska vrednota. Dijete neka osjeti vašu savjesnost, vjernost, požrtvovnost. Uvijek neka osjeća da ste sa svim svojim vladanjem i životom usmjereni na njegovo dobro. Tako se u poštivanju ostvaruje lijep zajednički život. Dijete će naučiti da na svakog čovjeka gleda s ljubavlju, kao na biće koje zavređuje ljubav.

Dijete osjeća da je život roditelja nešto veliko, a ipak doživljava da upravo taj veliki život darujete - njemu. Tako i sam nauči da nekome mora darovati život. Rađa se osnovno životno raspoloženje za duhovno zvanje - darovanje. Do toga ne može doći bez snažnog životnog iskustva, koje prije svega stječe u obitelji.

28. Pazite što i kako govorite

Ovdje ne mislimo na cjelokupnu kulturu govora, već samo na to što i kako u obitelji ili s drugima govorite

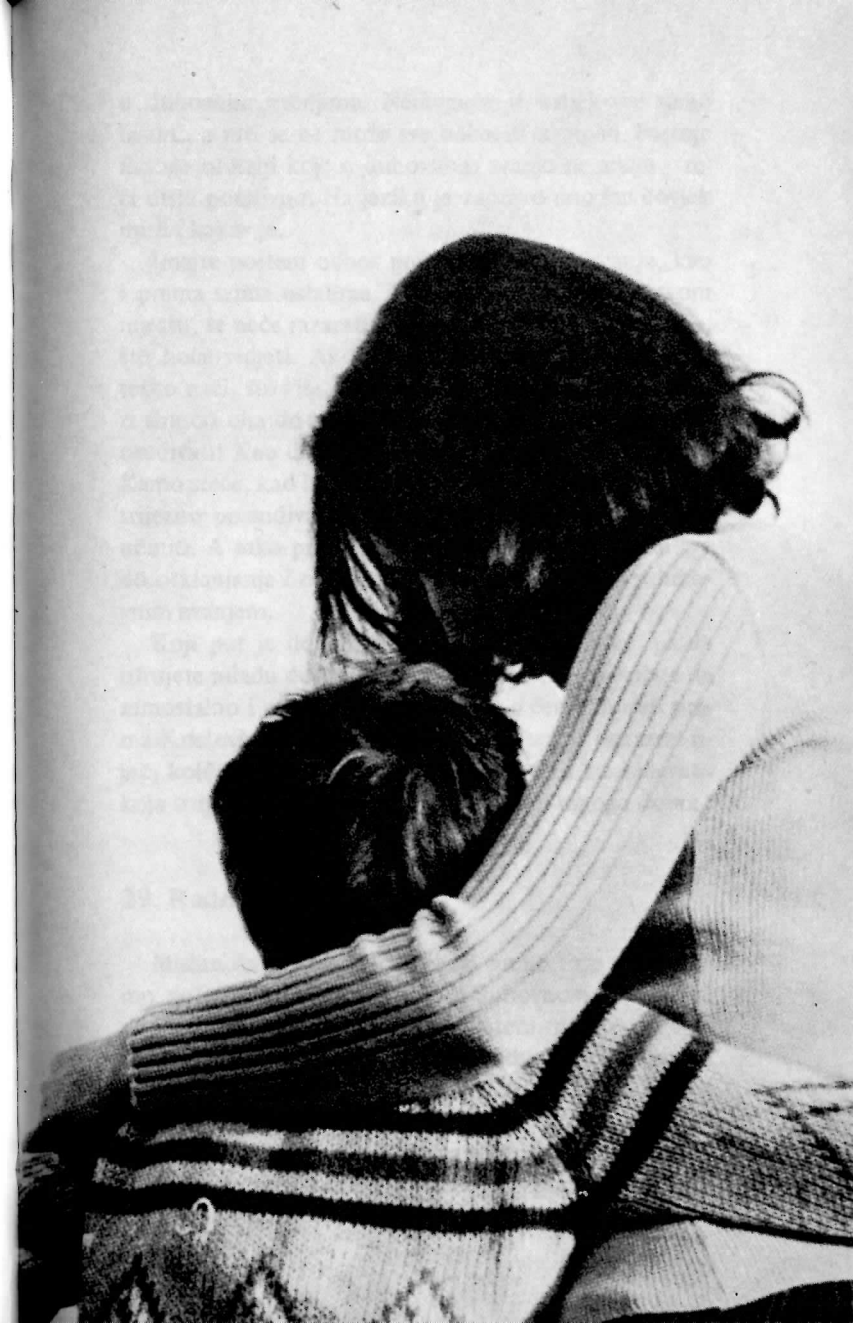

o duhovnim zvanjima. Nemoguće je uvijek sve samo hvaliti, a niti se ne može sve odbaciti u otpad. Postoje mnoge obitelji koje o duhovnom zvanju ne znaju reći ništa pozitivno. Na jeziku je zapravo ono što čovjek misli i kakav je.

Imajte pošteni odnos prema duhovnom zvanju, kao i prema svima ostalima. Tada će i kritika biti na svom mjestu, te neće razarati, već će graditi. Čovjek vidi ono, što hoće vidjeti. Ako želi vidjeti greške, zbilja ih neće teško naći, što više, još će nešto dodati, pa tako se stvari šire od uha do uha. Kako ljudi silno vole ogovarati i osuđivati! Kao da je takvo ogovaranje najsvetija misija! Kamo sreće, kad bi bili tako oduševljeni za pravednost i trijezno prosuđivanje, jer bi tada mogli mnogo dobra učiniti. A tako prelaze iz predrasude u predrasudu sve do otklanjanja i odbacivanja svega što je u vezi s duhovnim zvanjem.

Koji put je dovoljna samo jedna ružna riječ, pa da otrujete mladu dušu prije nego što postane sposobna da samostalno i zrelo sama prosudi. Ako ćemo morati prema Kristovim riječima odgovarati za svaku ispraznu riječ, koliko ćemo više odgovarati za svaku laž i klevetu koja truje mladog čovjeka i tako spriječi mnogo dobra.

29. Radne navike

Mislim da je nemoguće prijeći preko toga ako se samo sjetimo da mnoštvo ljudi u duhovnom zvanju živi pod geslom: „Moli i radi!" U djetetu morate odgojiti zdrav odnos prema radu. Rad neka bude odnos prema drugima, prema svijetu i prema stvarima. Svaki čovjek mora naučiti pošteno raditi. Kad usvoji radne navike, bit će spreman na žrtve, na napore, na teške zadatke. Bez napora i ustrajnosti ne može se postići nikakvo dobro. S privikavanjem na rad, razvijate u djetetu stvara-

lački odnos prema svijetu, da neće trčati samo za materijalnim dobrima, da neće gledati samo na to kako će lakše i jeftinije iskoristiti i dobra i ljude oko sebe. Rad mora biti ugrađen u temelje duhovnoga zvanja. Svatko, pa bio u ne znam kojem zvanju, mora u štedionicu čovječanstva pridonositi i svoj dio, ako želi odanle i crpsti za sebe. Duhovno zvanje uvijek se ostvaruje u duhovnom, duševnom i fizičkom radu.

30. Živite kršćanski

Kada odgajate za duhovno zvanje? Iako smo već naveli nekoliko trenutaka, ipak je najbolji odgoj za duhovno zvanje vaš dobar, praktični kršćanski život. To nije nešto što bi se samo tu i tamo pojavilo u vašem životu. Spomenuto ponašanje u raznim prilikama je stvarni izraz dobrih kršćana koji nastoje različite okolnosti što ih donosi život, sasvim prirodno uključiti u proces odgoja, a napose u proces odgoja za duhovno zvanje. To nisu čudesna sredstva i iznimke koje bi morale uroditi duhovnim zvanjem. Htjeli smo samo ukazati na to, da morate zaista živjeti kršćanski i iskoristiti svaku priliku koja vam se pruža, da realizirate nekoliko nužnih osnovnih elemenata iz kojih može kasnije niknuti duhovno zvanje vašeg djeteta. Možemo reći i to da obitelj koja živi svoje kršćanstvo, živi i za duhovno zvanje.

31. Zvanje je zvanje obitelji

Tako je duhovno zvanje istinski plod obiteljskog života. Nema kršćanstva izvan života kršćana, a isto tako ni duhovnih zvanja. Duhovna zvanja niknu, rastu i sazrijevaju u svojoj prirodnoj okolini - u obitelji.

U pozadini odluke za duhovno zvanje uvijek stoji

obitelj. Danas više nije, kao što je nekoć znalo biti, da su neko dijete na ovaj ili onaj način jednostavno odredili za duhovno zvanje. Dijete mora imati moralnu podršku, čvrstu pozadinu u kršćanskom životu svoje obitelji. Dijete bez takve podrške vrlo teško će nešto tako postići, a ako i postigne, bit će to samo iznimka.

Ne znam zašto Slomšekovo geslo: „Šiba pjeva mladu misu" uvijek treba shvatiti negativno. Možemo ovo geslo i drugačije shvatiti: samo svjestan i disciplinirani odgoj nekamo vodi. To naročito danas vrijedi, a osobito za duhovna zvanja.

Tako se odgoj duhovnih zvanja prije svega nalazi u rukama roditelja. Vi, roditelji, morate živjeti i vladati se tako da u svojoj obitelji omogućite rast duhovnih zvanja. Bez obitelji nema naravnih uvjeta za duhovna zvanja.

32. Zvanje je milost

Govorili smo općenito o kršćanskom zvanju, o pozivu koji je namijenjen svakom kršćaninu. Kada smo govorili o odgoju za duhovno zvanje, ograničili smo se na ono što u tom pravcu mogu učiniti ljudi. Naravno da djelo milosti nije ograničeno na naravne uvjete i mogućnosti. Bog zove i tamo i onda kad nam se takav poziv čini nemogućim i neshvatljivim. A ipak se radi o naravnom putu jer se milost izgrađuje na naravi. A milost također mora nešto naći. S odgojem za duhovno zvanje u djetetu ostvarujete uvjete za otvorenost prema duhovnom svijetu.

ZAKLJUČIMO

Majka je dovela svog prvoškolca gospodinu župniku da ga prijavi za vjeronauk. Djetetovu pažnju privukao je svećenički ovratnik (kolar) i župnikova glava. Jedva je dočekao da je vani mogao zapitati majku: „A kako je gospodin župnik mogao onako veliku glavu progurati u onaj uski ovratnik?"

Kako ćete svome djetetu staviti svećenički ovratnik? Mislim, da vam mogu reći pravilan odgovor: onako kako kartuzijanci u Pleterju stavljaju krušku u bocu! Nikako drukčije. Dakle, već vrlo, vrlo rano, dok je još glava malena. Na pitanje, da li se za nešto rađamo ili to tek postajemo, možemo odgovoriti: i jedno i drugo, ali svakako u dugotrajnom procesu.

IDEMO U SAVJETOVALIŠTE ZA ZVANJA

Dijete je zaista nemoćno pred izborom zvanja. Kako da već kao dijete izabere zvanje koje će ga činiti sretnim, zadovoljnim, u kojem će njegov rad biti stvaralački? Obitelj, koja je najstarija svjetovna ustanova, radi novih odnosa sve teže vodi i usmjerava mlade ljude u pogledu odlučivanja o zvanju. Breme odgoja za zvanja rado prenosi na školu i savjetovališta, isto tako kao što i druge svoje dužnosti prenosi na druge.

Vidjeli smo da je dijete u svojim željama i htijenjima nestalno, da su njegove želje za zvanje često puta nerealne, da ne poznaje širu problematiku, da je ekonomski sasvim ovisno (od roditelja i društva), da mu pri odlučivanju za zvanje nedostaje moralna odgovornost, da brzo podliježe propagandi i vanjskom izgledu pojedinog zvanja, da nije sposoban sam ocijeniti svoje sposobnosti... Što, dakle? Zar da dijete prepustite samome

sebi, ili savjetovalištu, ili da sve sami učinite? „Zar da ga prepustimo na milost i nemilost njegovu krajnje pogrešnom prosuđivanju vlastitih sposobnosti, te mogućnostima uključivanja u zaposlenje? Zar da ga pustimo da se odluči za zvanje samo prema nekim sporednim vidicima koji su mu se slučajno dopali, a ne po onim vidicima koji su bitni i značajni za zvanje? Zar da ga baš u njegovoj petnaestoj godini, kada je obično najneozbiljniji i nestalan, prepustimo samome sebi?" (J. Makarovič)

Savjetovanje i usmjeravanje za zvanje ne počinje istom u petnaestoj godini s odlučivanjem za ovo ili ono zvanje, nego istovremeno započinje sa samim odgojem. Tako vi, roditelji, jeste i ostajete svome djetetu prvi savjetnici i u odluci za zvanje. „Mi, roditelji, djetetu smo prvi savjetnici i vođe u svemu – dakle i u izboru zvanja. Zato za nas uopće ne postoji pitanje, da li djetetu pomoći ili ne u izboru zvanja. Naime, već je od samog početka jasno da djetetu moramo pomoći. Jedino pitanje koje nam se kod toga postavlja je to: kako shvaćamo tu pomoć i kakva treba biti naša pomoć" (J. Makarovič).

Ovdje s punim pravom možemo navesti poslovicu: „Pomozi sam sebi, pa će ti i Bog pomoći!" Mi vjernici moramo sami rješavati pitanje duhovnih zvanja jer nam to drugi neće riješiti. Nemojmo biti tako kratkovidni. „Narod će sam pisati svoju sudbinu!" Isto će biti i s brigom za duhovna zvanja kao i s brigom za duhovnu stranu svoga opstanka. Nije rješenje u prenošenju odgovornosti na druge. Budimo svjesni toga poslanstva i pokušajmo ga izvršiti svojim najboljim snagama. Odgovorni smo i pred poviješću.

U svakom slučaju nedostaje neka vrsta savjetovališta, gdje biste mogli dobiti informaciju o svemu što bi vas moglo zanimati u vezi duhovnih zvanja u našoj domovini. Sve dotle dok ne postoji jedinstveno savjetovalište za cijelu zemlju, možete se obratiti na svog domaćeg župnika ili na neko drugo duhovno središte.

MOLITVENI ŽIVOT U OBITELJI

U svako duhovno zvanje ugrađeno je mnogo molitve. Većina duhovnih zvanja potekla su iz obitelji u kojima je molitva svakodnevni sastavni dio života. Neka nam o tome progovore neki koji su već na putu duhovnog života. Odgovori na pitanje: „Kako bih opisao (-la) molitveni život u obitelji?" otkrivaju veliku gorljivost i odanost obiteljskoj molitvi.

Tako je molitva kod mnogih nešto domaće, nešto kao potrebni djelić svagdašnjice u kome Bog ima svoje važno mjesto. Svaki na svoj način (otac, majka...) moli za pomoć u novom danu i zahvaljuje za svako dobro. Djecu odmalena treba privikavati na molitvu, iako ne ide uvijek bez poteškoća: „Već smo u najranijem djetinjstvu molili krunicu jedan uz drugoga. Iako je katkada netko zadrijemao, ipak smo rado i pobožno molili." Ili druga izjava: „Redovno smo molili krunicu, jutarnje i večernje molitve, iako oni mlađi više puta i s poteškoćama." Neki roditelji zajedničkim molitvama dodaju još i svoje koje izražavaju posebne nakane: „Moja mama je već kod rođenja svakog djeteta molila da barem jedno postane svećenik ili redovnica."

Mnoge obitelji svoje molitve namjenjuju za duhovna zvanja: „Svake smo večeri molili krunicu za duhovna zvanja. Nedjeljom smo k tome dodali i duhovne misli." Drugdje se molilo ovako: „U obitelji smo dosta molili, pa i za duhovna zvanja. Mislim da tamo gdje ima dosta molitve, postoji i smisao za duhovne vrednote (dakle i za duhovna zvanja)."

Za mnoge molitva ne znači dosadno ponavljanje molitvenih obrazaca. molitva se može na više načina oživjeti: „Jutrom smo izmolili kratku molitvu, navečer smo pjevali Marijine pjesme i svaki je još barem izmolio Očenaš." Drugi opet svakodnevnu obiteljsku molitvu povezuje s molitvama cijele župske zajednice: „Kod

nas kod kuće jutro započinje molitvom, a večer molitvom završava. Ako je moguće, svakoga dana odlazimo na misu i sv. pričest."

I kod kuće može molitva biti pravi obred, nešto svečano u čemu ima dovoljno prilike za različito izražavanje starih i mladih, za uobičajene, ali i za nove oblike molitve: „Na večer se skupljamo na molitvu u zajedničkoj sobi uz svijeću, Sv. pismo, raspelo i u tišini. Svaki drži u rukama krunicu, te moli i razmišlja o tajnama što smo ih čuli u odlomku Sv. pisma koji smo upravo pročitali."

MLADI NISU UPOZNATI S DUHOVNIM ZVANJEM

Mladima smo postavili pitanje: „Jesi li ponekad pomislio da te Krist možda želi na putu duhovnog zvanja?" Navodimo zanimljiv odgovor: „Pitam se gdje bih najbolje svjedočila za Krista. Trenutno se nalazim na raskršću. Ne znam da li da se odlučim za obiteljski život, tj. za materinstvo. Mnogo puta mi se čini da me Krist zove: Pođi za mnom! Još sam vrlo mlada i neiskusna" (djevojka, 15 godina).

Roditelji misle da su dovoljno upoznati s potrebama duhovnih zvanja. „Upoznati smo, samo nemamo vremena da se porazgovorimo." Mladi osjećaju da o potrebama duhovnih zvanja ni izdaleka dovoljno ne znaju, jer ih praktično 80% odgovara da im nedostaje znanje o tome. Roditelji, zašto svoju djecu bolje ne upoznate s problemom duhovnih zvanja? Zar mislite da to nije vaša dužnost? Osluhnite neke odgovore mladih. Možda će vam dati poticaja da se više pobrinete za duhovna zvanja. „Ja nisam dovoljno obavještena o tome zvanju, zato se neću ni odlučiti za njega. Za to zvanje mogu se odlučiti oni koji dovoljno znaju o njemu i ko-

je to zvanje veseli" (djevojka, 15 godina). „Mislim, da općenita obavještenost nije dovoljna. O tome možeš saznati samo onda ako se posebno zanimaš" (mladić, 16 godina). „O tim zvanjima ništa ne znam, ta u školi nam o tome nisu ništa govorili" (djevojčica, 14 godina). „Ne, mislim da sam s time premalo upoznata, a napose od strane škole" (djevojka, 19 godina). „Nisam i zato se niti nisam zanimala" (djevojka, 23 godine).

Ako pogledamo odgovore mladih na pitanje da li u obitelji ponekad razgovaraju o duhovnim zvanjima, vidimo da se u dobroj četvrtini obitelji mladih koji polaze vjeronaučnu nastavu izvan škole, u obitelji gaji razgovor o duhovnim zvanjima. Planiranih razgovora o tom pitanju gotovo da i nema, već se sve samo slučajno odvija. Odgoj za duhovna zvanja u odgojnom programu roditelja, prema svemu, ne postoji. Neka mladi sami progovore! „O tome se, iskreno rečeno, kod kuće ne razgovaramo" (djevojka, 16 godina). „Do sada o tome još nismo poveli ozbiljan razgovor, a ponekad samo koju riječ o tome spomenemo" (mladić, 17 godina). „Ponekad razgovaramo, ali se kod toga uvijek posvađamo" (djevojka, 19 godina). „Nikada o tome namjerno ne razgovaramo, ali ponekad se i o tome nešto spomene" (mladić, 18 godina). „Ne, ne raspravljamo o tome. Jedino, ako je riječ o našoj župi, onda da. Ali da bi roditelji govorili o duhovnim zvanjima s namjerom da se neko dijete odluči za duhovno zvanje - toga nema. Katkada je na račun svećenika izrečena i poneka šala" (djevojka, 17 godina). „U našoj se obitelji o duhovnim zvanjima nikada ne govori jer se nitko neće odlučiti za to zvanje" (djevojka, 15 godina). „Da, ali samo u lošem značenju (tri „krunice" dnevno!). Roditelji zamišljaju svećenika kao nekoga koji mnogo moli i koji je zapečaćen u svom župnom dvoru. Ako to želim promijeniti, ne shvaćaju me" (mladić, 16 godina). „Razgovaramo

o tome i molimo na tu nakanu, jer se bratić odlučio za svećeničko zvanje i želimo da ustraje" (djevojka, 18 godina).

Ove odgovore mladih možemo zaključiti mišlju što ju je izrazila jedna majka: „Potrebno je što više zajedničke molitve i razgovora s djecom. Vrijeme kojeg neki roditelji na večer utroše sjedenjem pred televizorom, trebalo bi biti namijenjeno molitvi ili djetetu ili čitanju dobre knjige."

PROPAGANDA DA, PROPAGANDA NE

Mladi, dakle, ne znaju dovoljno o duhovnom zvanju. Jednostavno ga ne poznaju, puni su najrazličitijih predrasuda prema njemu. Tko da im onda govori o njemu? Pitali smo roditelje da li misle da je za duhovna zvanja potrebna „propaganda". Svi bez iznimke odgovaraju da je propaganda potrebna i da je nikada nije previše. Ipak, nisu jedinstveni u odgovorima o tome tko bi morao brinuti za tu propagandu. Navedimo nekoliko mišljenja. „Propaganda je potrebna. Za nju moramo jednako brinuti i roditelji i svećenici." „Propaganda za duhovna zvanja je vrlo potrebna. Za nju prije svega moraju brinuti svećenici i svi oni koji se bave mladima - roditelji, misionari." „Propaganda je potrebna i za nju trebaju brinuti svećenici." „Propaganda je potrebna, ali je potreban i odgoj u obitelji, jer djeca duhovno zvanje osjete u krugu obitelji." „Propaganda za zvanje je potrebna. Za nju moraju brinuti vjerska društva, svećenici i cijelo društvo, jer smo svi za to zaduženi." „Propaganda je potrebna. Budi savjest i zove na odgovornost. Za nju u prvom redu moraju brinuti roditelji, a za njima i cijela župska zajednica." „Propaganda je nužno potrebna tako da mladima pokaže potrebu tih zvanja i da nam pokaže vesele, sretne, ali i teške trenu-

tke u njemu." „Za propagandu neka se brinu biskupi, duhovna središta, župska i omladinska vjerska društva."

Tako su stvarno naveli sve odgovorne: roditelje, svećenike, odgojitelje, župske zajednice, vjeronaučne skupine, duhovna središta. A mi možemo zaključiti ovako: Ne samo jedan od ovih faktora, nego bi svi morali djelovati, po mogućnosti jedinstveno, planski, s velikom mjerom gorljivosti i odgovornosti!

GLAVNI POKRETAČ JE OBITELJ

„Moja obitelj mi je u zvanju najveća potpora. Toga sam potpuno svjestan" (bogoslov). Drugi, koji je već također na putu duhovnoga zvanja, odgovara: „Primjer roditelja u čvrstoj vjeri i naravno, nutarnji zov, bili su mi najveći poticaj."

Ne iznenađuje nas da ovi koji su već na putu za duhovno zvanje, odgovaraju da su prvu sklonost za duhovno zvanje osjetili još u ranom djetinjstvu. Većinom kod toga spominju molitve, misije, ili mladu misu, ministriranje i duhovne vježbe. „Mama mi je o tome govorila već u ranoj mladosti. A sam sam to osjetio u 5. razredu kad sam prvi puta bio na duhovnim vježbama." „U 7. razredu, kad je kod nas bila mlada misa." „Već u ranoj mladosti, a naročito kada sam u 7. razredu počeo ministrirati." „Prvi puta sam duhovno zvanje osjetio u 7. razredu u molitvi za duhovna zvanja." „Jedne večeri, kad sam u svojoj 10. godini razmišljao o budućnosti." „Mislio sam o tome pomalo već u prvim razredima osmoljetke, a jače sam to osjetio na duhovnim vježbama."

Mladima smo postavili pitanje: „Što bi te najviše trebalo potaknuti da se odlučiš za duhovno zvanje?" Saznali smo da se većina njih već odlučila za drugo zvanje. Ipak smo ih pitali za razloge koji bi ih uspjeli privući u duhovno zvanje. Među mladima ima mnogo njih, koji uopće o tome ne razmišljaju. „Ne razmišljam o tome" (mladić, 26 godina). Nema mnogo pozitivnih pobuda koje bi mogle odlučno utjecati na odluku za duhovno zvanje. Najviše mladih nabraja pomoć drugima, a napose mladima. „U duhovno zvanje najviše me privlači to da otkrijem ljudima istine života i ljubavi" (djevojka, 18 godina). „Rad s ljudima, rad s mladima" (mladić, 15 godina). „Odlučila bih se zato jer bih na neki način htjela ljudima (duhovno) pomagati" (djevojka, 18 godina). „Da bih pomagala ljudima, objavljivala im vjeru (misionar)" (djevojčica, 14 godina). „Prije svega veliki odgojni rad kojeg može izvršiti svaki svećenik na vjersko-duhovno-kulturnom području" (mladić, 21 godinu). Među mladima dakle postoji veliko oduševljenje, da pomažu ljudima. Znaju i to da je duhovno zvanje u svojoj osnovi usmjereno na pomoć drugima. A ipak se ne odlučuju za duhovno zvanje! Postoje i takvi koji u duhovnom zvanju vide lakši put kroz život. Odlučili bi se za duhovno zvanje „jer si onda bez brige" (mladić, 16 godina), „da ne moraš raditi" (dječak, 13 godina), „da nisi vezan ni na koga" (mladić, 19 godina). Mnogi odgovori zvuče kao ispovijed, kao što je rekla 15-godišnja djevojka: „Ništa me ne potiče na to zvanje, pa se zato nisam ni odlučila za nj."

Mladi danas vide mnoge stvari radi kojih se ne bi odlučili za duhovno zvanje. Većina zapreka što ih navode, prave su predrasude koje nisu razultat vlastitog iskustva, već su ih u svoj misaoni svijet unijeli izvana. Petnaestogodišnja djevojka izjavljuje: „Budući da si suviše sam, ne možeš se razonoditi, ne možeš imati svoju djecu i ne možeš se zabaviti." Druga je rekla: „Želim živjeti slobodno!" Ova sloboda je kao zapreka za duhovno zvanje stotinu puta spomenuta. Zaista nas iznenađuje kako mladi svuda vide slobodu, samo im se čini da je u duhovnom zvanju ropstvo. „Čini mi se da u tom

zvanju nemaš nikakve slobode" (djevojka, 15 godina). „Jer imaju previše ograničenja u odnosu prema drugim ljudima" (mladić, 16 godina). Gdje su samo mladi pokupili takva iskustva o duhovnim zvanjima? Sami vele da s duhovnim zvanjima nisu dovoljno upoznati. Ta opterećenost predrasudama nastala je, dakle, u odgoju. Mladi, kojima je sloboda iznad svega, neće biti tako ludi da se sami zarobe (tako barem misle) u duhovnom zvanju.

Navode i cijeli niz drugih razloga. Jedni vele da za to nisu rođeni, drugi da to zvanje ne bi odgovaralo njihovoj naravi. Pogledajmo samo nekoliko značajnih zapreka, jer većinom izlaze iz našeg života i odnosa prema vrednotama i duhovnim zvanjima. Vidjet ćemo da je mnoga obitelj ne samo poticatelj na duhovno zvanje, nego i grob za duhovno zvanje svoga djeteta. Osluhnimo što mladi odgovaraju na pitanje: zašto se danas rijetko odlučuju za duhovno zvanje.

„Nemamo pravilno osmišljene vrednote, premalo je podrške među vjernicima, naglasak je na materijalnim dobrima, dok su duhovnost, žrtve, darivanje, drugorazrednog značaja" (mladić, 24 godine). „O tome zvanju razgovaramo samo na vjeronauku, ali ne i u školi kada govorimo o usmjerivanju zvanja" (dječak, 13 godina). „Zbog loše informiranosti o tom zvanju, kao i zbog negativnog odgoja u obitelji i u krugu prijatelja" (mladić, 21 godina). „Danas to nije moderno. Duhovno zvanje znači preveliko odricanje za suvremenog čovjeka. Danas su mnogo veće želje za užicima, glad i pohlepa za trenutnom srećom, uživanjem..." (djevojka, 17 godina). „Nekada je bilo više djece u obitelji. Obitelj je bila više povezana nego danas. Roditelji ne govore toliko o tome zvanju" (djevojka, 18 godina). „Radi materijalizma u svijetu i jer je premalo duhovnog života" (mladić, 23 godine). „Budući da im se čini da je to prevelika žrtva, o tome premalo znaju i boje se da će im se

okolina podrugivati" (djevojka, 18 godina). „Obitelji su premalo duhovne" (djevojčica, 14 godina). „Jer imaju druge mogućnosti - bolje" (mladić, 14 godina). „U prvom redu zato jer svećenike i sva ta duhovna zvanja ne prikazuju u školi u pravom svjetlu, već govore o tome kao o nečem što ne bi smjelo postojati, što uopće nije potrebno jer da, tobože, koči razvoj" (djevojčica, 14 godina). „Kad smo u školi morali dati izjavu kamo ćemo nakon osmoljetke, rekao sam da ću u svećenike. Svi su mi se smijali" (mladić, 17 godina). „Jer u ljudima ima premalo snage za odricanje, požrtvovnost i premalo smisla za duhovne vrednote" (djevojka, 25 godina). „Ne znam. Mislim, da ipak više nije tako kao nekada kad je cijela obitelj išla zajedno na sv. misu, zajedno je molila, razgovarala o vjeri i mladi su već imali prilike da upoznaju duhovno zvanje" (djevojka, 15 godina). „Neki bi se rado odlučili, ali im se drugi protive" (djevojčica, 13 godina).

A u čemu roditelji vide glavnu zapreku, te mlade odvraćaju od duhovnih zvanja? „Previše imaju svega i zato im nedostaje iskustvo." „Previše raskošan život i preslabi odgoj roditelja i cijelog društva." „Nepoštivanje duhovnog zvanja i odricanje određenih materijalnih dobara." „Ne poznaju ga dovoljno, a s druge je strane u javnosti često puta izvrgnut ismjehivanju." „Potrošačko mišljenje, javno mnijenje koje nije naklonjeno vjeri, ateistički usmjerena škola." „Javno mišljenje, mlaki roditelji, premalo molitve u obiteljima, premalo duhovnih vježbi i misija za mlade, materijalizam." „Premalo žive vjere, slaba poučenost, loša okolina, loši temelji kršćanskih obitelji, previše svega."

Možda su upravo ovi odgovori roditelja najbolji dokaz da je zaista bilo potrebno problematiku duhovnih zvanja najprije osvijetliti roditeljima, jer su listom svi koje smo pitali svjesni da se mladi ne mogu drugačije odlučiti, nego onako kako su odgojeni. Prema to-

me, vi roditelji možete sami najviše učiniti a da ne pokazujete suviše na druge, a najmanje na mlade.

Pitali smo roditelje što najpozitivnije utječe na mlade da se i danas odlučuju za duhovna zvanja. „Vjerski odgoj i primjer odgojitelja." „Odgoj roditelja i okoline u kojoj žive." „Obiteljski odgoj, okolina, a prije svega duboka vjera i veselje za to zvanje." „Kućni odgoj, molitva roditelja i savjet svećenika." „Vjerski odgoj u obitelji, obiteljska molitva i pomoć svećenika." „Kućni odgoj i obiteljska molitva." „Prije svega njegova sklonost za žrtvu i dobra djela, duboka vjera čitave obitelji i dobar primjer ljudi koji obavljaju duhovna zvanja." „Roditelji sa svojim primjerom i pravi kućni odgoj, te povezanost s Crkvom." Roditelji, dakle, u svojim odgovorima neprestano ponavljaju: roditelji, obitelj, odgoj. Zato smo u ovoj knjižici i nastojali govoriti o tome.

Kao zaključak navedimo dvije izjave roditelja: „Mislim da je napose danas, kad imamo usmjereno obrazovanje, još mnogo važnije da djecu odgojimo kao zrele osobe, kao dobre i odgovorne ljude koji će kao takvi uspijevati u svakom radu, te će znati ispunjavati volju Božju. Mi roditelji premalo smo svjesni da je odgoj djeteta uglavnom zaključen sa sedmom godinom života." Odluka djeteta za zvanje mora biti briga cijele obitelji, jer će samo tako ovakva odluka biti ispravna.

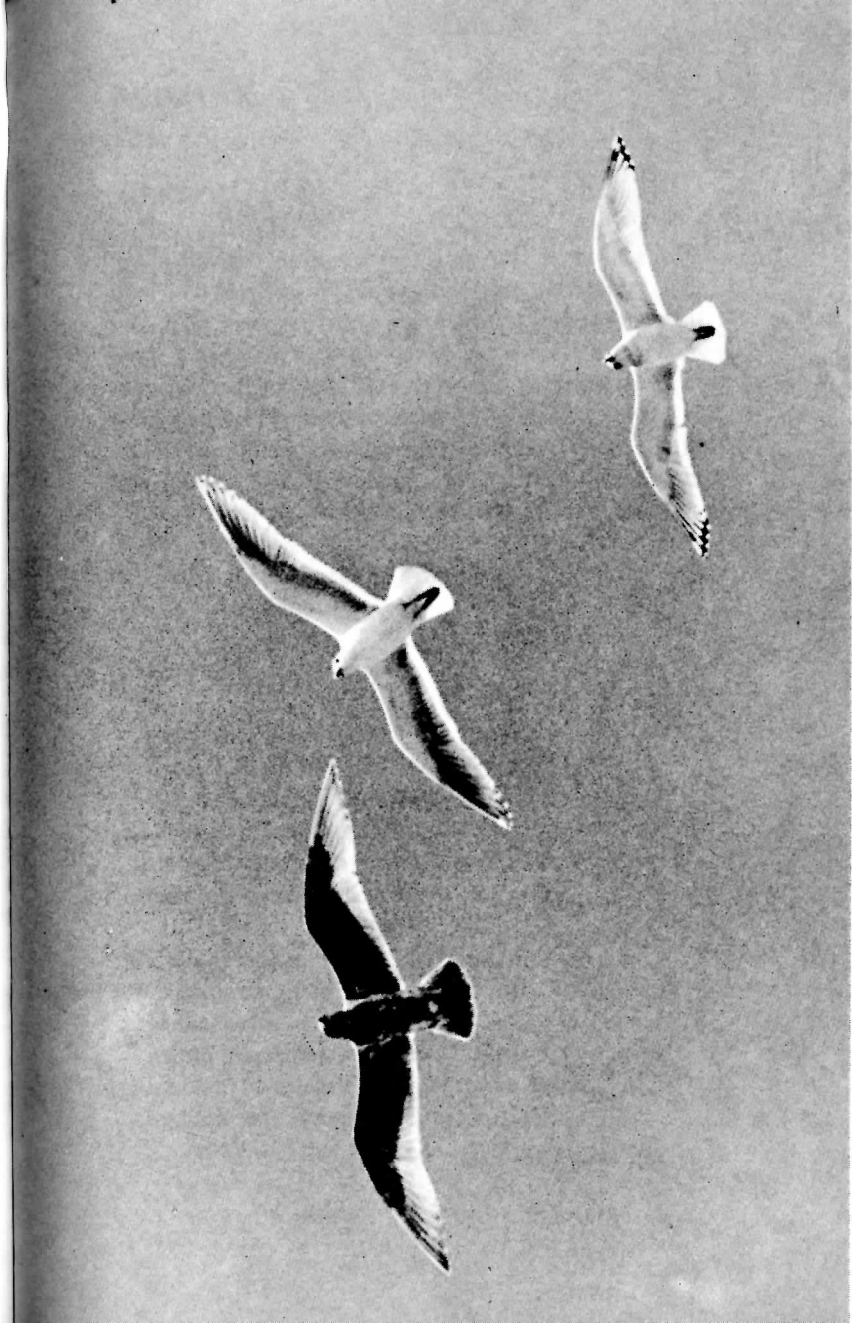

DODATAK

MOLITVE

Za čovjeka možemo s pravom reći da je biće koje moli. To napose vrijedi za kršćanina. Kršćanin cijeli svoj život živi u dubokoj povezanosti s duhovnom stvarnošću koju prije svega doživljava u molitvi. S molitvom stvara posebno duhovno ozračje koje se mijenja u snagu, koja preobražava njegov život.

U tom dodatku donosimo vam neke molitve. Služe kao uputa kako će kršćanin, na neki način, molitvom protkati cijeli svoj život, napose najvažnije životne trenutke i događaje. Navedene molitve prije svega neka služe roditeljima (bračnim drugovima).

1. Za vrijeme trudnoće

Bože, Oče života
obdario si nas životom i ljubavlju.
U ljubavi smo začeli dijete,
dopusti da ga primimo kao dar Tvoje svemogućnosti.
I dok ga s čežnjom očekujemo, molimo Te,
neka se ispuni Tvoja sveta volja.

Oblikuj mu srce i duh
da Te spozna i da Te ljubi kao svoga Oca.
Nama udijeli snage i hrabrosti
da mu uzmognemo pripremiti dom,
u kojem će osjećati toplinu ljudske ljubavi
i gdje će biti otvoren za Tvoju milost.

Majko, Marijo,
Ti poznaješ brigu i ljubav majke,
jer si sama pod srcem nosila tajnu života.
Pomozi nam, da onaj dan,
u koji će se roditi za život naše dijete,
očekujemo s čežnjom, radošću i zahvalnošću.
Onako kao što je Isus našao u Tvome domu,
onako neka i naše dijete nađe u nama brižne
i dobre roditelje.

2. Za dijete

Gospodine Bože,
pogledavši na prvog čovjeka
koga si stvorio u svojoj ljubavi,
uskliknuo si da je sve dobro.
Kako je divno to Tvoje dijete,
koje je na krstu dobilo pečat
da bude na sliku i priliku Tvoju.

Na krstu smo u ruke stavili svijeću -
neka ga uvijek osvjetljava Krist - svjetlost!
Upoznat će svijet i život,
u kojem se tako prepliću svjetlo i tama -
neka uzljubi svjetlo, plemenitost i dobrotu!
Povjerio si nam ga kao dar i kao zadatak -
dopusti da ga odgojimo da bude vrijedan dar za Tebe!

Bože, Ti si dobar, pun ljubavi prema svemu.
što si stvorio.
Pomozi našoj obitelji, svima nama,
da se tako međusobno ljubimo,
da to bude znak Tvoje prisutnosti među nama.
Pomozi nam, da jedan uz drugog sazrijevamo,
da se dopunjavamo i napredujemo,

ne samo u starosti, čovječnosti i mudrosti,
nego također i u Tvojoj milosti.

3. Blagoslovi ovo dijete

Gospodine, Bože naš i Oče,
dao si nam svoga Sina Isusa Krista
kao dobrog Pastira,
koji nas sve poznaje po imenu.

Zahvaljujemo Ti
za Tvoju milost i Tvoju vjernost
za novi život što si ga stvorio,
za ovo ljudsko dijete,
koje se rodilo u našoj sredini
i koje si nam povjerio.

Dao si mu uši da čuje,
i oči da vidi,
blagoslovi i usta ovog djeteta,
da se nauči smijati
i izražavati ljudskim govorom,
blagoslovi njegove ruke i noge
i neka tjelesno iskusi
da je sve dobro što si stvorio.

Molimo Te, podari ovom djetetu
zaklon i sigurnost
u tom grubom svijetu.
Neka daleko bude od njega
sve što je zlo i neljudsko.
Čuvaj ga od loših utjecaja;
ne dopusti da ikada doživi nesreću
ili da postane zao.

Daj, da sigurno raste
uz svoje roditelje.
A mi, koji smo odrasli,
neka tome djetetu ne budemo sablazan,
nego što više, dopusti da ga uvodimo u istinu.

Neka ime toga djeteta
zauvijek bude zapisano
u knjizi života -
na dlanu Boga, Oca našega.

(Huub Oosterhuis)

4. Za dijete u razvoju

Život nastaje, rađa se i čuva
samo kroz nebrojene žrtve.
Bože, Tebi je to znano,
ta već duga tisućljeća odgajaš čovječanstvo.

Pogledaj naše dijete...;
u njega smo ugradili trud, žrtve i napor.
A ipak nas toliko puta obuzima strah,
da bi sve to moglo biti uzalud i izgubljeno.

Vjerujemo da je svaka žrtva kao dobro sjeme;
istina, mnogo sjeme propadne i izgubi se,
ipak, sve žrtve i dobrote,
o, Bože, ne mogu biti izgubljene!
Jer si Ti uvijek na strani dobra,
učvrsti našu vjeru u pobjedu dobra,
da ga ljubimo, prihvaćamo i odgajamo,
uvijek naprijed, uvijek drugačije,
jer dijete sazrijeva i raste za samostalnost.

Čudno je to dijete, taj mladi čovjek,
teško ga razumijemo;
daj nam milost ,
da budemo dobri savjetnici i pomoćnici,
da prebrodi mladenačke vode nesigurnosti,
te da na kraju svoje srce i svoj duh smiri u Tebi,
koji uvijek možeš biti nada i sreća svakom čovjeku,
koji ne očajava nad životom, dobrotom i ljubavlju.

5. Gospodine, Ti nas trebaš

Trideset si godina živio na Zemlji.
To nije bilo dovoljno.
Nisi mogao ljubiti, kao što ljubi majka -
zato trebaš majke.
Nisi mogao brinuti za obitelj -
zato trebaš očeve.
Nisi mogao pomagati bolesnicima naših dana -
zato trebaš liječnike i bolničke sestre.
Nisi mogao našim suvremenicima
lomiti kruh života -
zato trebaš svećenike.

Sve nas trebaš,
da na tom svijetu dovršimo
što si Ti započeo.
Trebaš nas da činiš čudesa:
čudesa ljubavi i dobrote,
čudesa mira...

I po mojem srcu
i preko mojih ruku,
preko moga razuma i po mome djelu,
želiš učiniti humanijim ovaj svijet -
a jer Ti je na srcu današnji svijet,
ljubiš moje suvremenike.

(Alfonso Pereira)

6. Pozvanima blagoslov i uspjeh

Gospodine,
Tvoja nas riječ uči i daje nam hrabrosti.
Molimo Te za one,
koji su se odazvali Tvome pozivu
i već ga sada žive.

Za Tvoje biskupe, svećenike, đakone;
i za Tebi posvećene redovnike,
braću i sestre;
za Tvoje misionare i velikodušne laike,
koji djeluju u službama,
što ih je Crkva postavila i priznala.

Pomozi im u teškoćama,
ohrabri ih u trpljenju,
budi uz njih kada su osamljeni,
čuvaj ih u progonstvima,
učvrsti ih u vjernosti.

Gospodine,
molimo Te za one,
koji otvaraju svoju dušu Tvome pozivu
i spremaju se istom,
da pođu za njim.

Neka ih Tvoja riječ rasvijetli,
neka ih privuče Tvoj primjer,
i Tvoja milost neka ih vodi do cilja -
do svetih redova,
do redovničkih zavjeta,
do misionarskog poslanstva.

Gospodine,
neka Tvoja riječ sve vodi i podupire,
da znamo usmjeravati, savjetovati, podupirati
braću i sestre istom snagom svjedočenja i ljubavi,
kakvu Ti posjeduješ,
i kakvu samo Ti možeš dati.

(Papa Pavao VI)

7.

Gospodine, ne znam
što da Te molim.
Samo Ti znaš što mi je potrebno.
Ti me ljubiš više,
nego što bih ja sam sebe mogao ljubiti.
Daruj, Oče, svome djetetu ono,
što ni samo ne zna da Te mora moliti,
a niti se ne usuđuje moliti.
Jednostavno preda Te donosim svoje srce
i pred Tobom ga otvaram.

Pogledaj na moju tjeskobu, koju ni sam ne poznajem.
Pogledaj je i pobrini se za me u svojoj dobroti.
Ranjavaj, ali i iscjeljuj rane,
savijaj, ali i izravnavaj.
S poštovanjem prihvaćam svaku Tvoju odluku -
pa i onda kad je ne poznajem.
Šutjet ću,

sam ću sebe prinijeti kao žrtvu Tebi.
Jedina mi je želja,
da ispunim volju Tvoju.

(Fenelon)

8.

Gospodine, sve predajem u Tvoje ruke.
Učini sa mnom što hoćeš!
Ti si me stvorio za sebe.
Što želiš da učinim?
Ostvari sa mnom svoj plan!
Darujem Ti svoje želje,
svoje radosti, svoje slabosti,
svoje planove, svoje sklonosti,
koji me odvraćaju od Tebe
i ponovno me vraćaju k Tebi.

Želio bih biti ono što ćeš Ti učiniti od mene.
Ne govorim: Poći ću Za Tobom, kamo god pođeš,
jer sam slab. Ipak, izručujem se Tebi
da me Ti vodiš kamo hoćeš.
Želim ići za Tobom.
Molim Te, daj mi snage za svoj dan!

(John Henry Newman)

9.

Oče, moj, Tebi se predajem.
Učini sa mnom što Ti hoćeš.
Bit ću Ti zahvalan za sve što učiniš sa mnom.
Na sve sam pripravan, sve prihvaćam.
Neka se vrši Tvoja volja na meni
i sa svim stvarima,

jer ništa drugo ne želim, Bože moj.
U Tvoje ruke predajem svoj duh,
Tebi ga darujem, Bože moj,
sa svom ljubavi srca svoga,
jer Te ljubim i jer me ta ljubav tjera
da Ti se predam,
da se sav predam u Tvoje ruke,
bezgranično, s neizmjernim pouzdanjem,
jer Ti si Otac moj.

(Charles de Foucauld)

10. Duh slobode

Gospodine,
ponekad bih želio ostaviti sve,
jer mi sve izgleda tako beznačajno:
svoje zvanje i svoj neprestani rad,
ponekad i najbliže oko sebe,
da budem slobodan za sebe i za Tebe.

Tada se obazrem na Tvoj put.
Ti si išao ljudima:
umornima i nemirnima,
koji ono što je važno smatraju nevažnim,
s kojima je teško živjeti.
Gledam Tvoj put i želio bih poći Tvojim putem,
želio bih biti slobodan kao Ti.

Ne želim više pitati,
što se od mene očekuje.
Želim čuti samo ono što Ti hoćeš od mene.
Ne želim više ispitivati duh ovoga vremena,
kojemu se moram pokoravati.
Jer Ti si Duh,
a isto želiš da budem slobodan.

Neću se više bojati.
Ni onda kad ću sa strahom ići na posao,
strah me ne smije prevladati.
Jer Ti si Duh slobode,
koji si nadvladao strah.

Više neću dopustiti,
da tuđe misli odlučuju moj put,
jer je Tvoja milost,
da su moje misli slobodne,
moje odluke jasne,
moja ljubav bez prevare,
moja dobrota neovisna od raspoloženja.
Gospodine, učini kraj polovičnom životu,
polovičnoj slobodi i polovičnoj dobroti.
Daruj mi sebe i bit ću slobodan.

(Jörg Zink)

SADRŽAJ

PREDGOVOR 5
UVODNO RAZMIŠLJANJE 8
Što će biti iz toga djeteta? 9
Što je zvanje? 10
Od zvanja do zaposlenja 11
ČOVJEK PRED ZVANJEM 16
Kako nastaje zvanje? 17
To što čovjek misli 19
To što čovjeka zanima 22
To što čovjek može 25
To što čovjek želi 26
Sreća, veselje, sloboda i ostalo 28
KRŠĆANIN PRED DUHOVNIM ZVANJEM . . . 32
Privlačnost dobara i vrednote zvanja 33
Kršćanin pred izborom duhovnog zvanja 36
Obitelj odgaja za duhovno zvanje 38
ZAKLJUČIMO 58
Idemo u savjetovalište za zvanja 58
Molitveni život u obitelji 60
Mladi nisu upoznati s duhovnim zvanjem 61
Propaganda da, propaganda ne 63
Glavni pokretač je obitelj 64
DODATAK 69
Molitve 69